

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

INDBYDELSESSKRIFT

TIL

AARSPRØVEN OG AFGANGSPRØVEN

I

HORSENS LÆRDE SKOLE

I JULI 1861.

1. Forslag om nogle Forandringer i Skoleplanen, indgivet til Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet fra Skolens Rector og øvrige Lærere.
2. Skoleefterretninger af Rector Professor F. C. C. Birch.

HORSENS.

Trykt hos A. C. Foghs Enke.

I.

Forslag

til

nogle Forandringer i Skoleplanen,

indgivet til Ministeriet for Kirke- og Underviisningsvæsenet

den 21de Juni 1861

fra

Skolens Rector og övrige Lærere.

Saa vel af egen Tilskyndelse som efter den Anledning, vi have fundet i de Forhandlinger, der i Løbet af det sidste Aar ere førte i Pressen angaaende det lærde Skolevæsen, tillade vi os at forelægge det høie Ministerium til Overveielse efterfølgende motiverede Forslag til nogle Forandringer i den gjældende Undervisningsplan og i de Læremidler, som pleie at benyttes ved dens Udførelse.

Idet vi, trods de ved nysnævnte Forhandlinger fremkomne Udtalelser i modsat Retning, fastholde den Anskuelse, at den lærde Skoleundervisning, naar den virkelig skal føre til almindelig Dannelse og fyldestgjøre den almindelige Culturudviklings berettigede Krav, hverken med Hensyn til Kredsen af Læregjenstande eller med Hensyn til det endelige Kundskabsmaal for hver enkelt af disse tør indskrænkes til synderlig snevrere Grændser end dem, der ere fastsatte ved den bestaaende Skoleplan, — idet vi fremdeles vedkjende os den Formening, at det foresatte Maal virkelig vil kunne naaes af jevnt begavede Disciple uden Overanstrengelse gennem et otteaarigt, paa syv Klasser fordelt, Undervisningscursus, og — idet vi endelig i det Hele erkjende

Rigtigheden af de Grundsætninger, fra hvilke man oprindeligt er gaaet ud ved Bestemmelserne for Undervisningens videre Ordning og Behandling, ere vi dog gjennem fleraarig Erfaring dels komne til dels blevne bestyrkede i den Overbevisning, at der i enkelte at disse Bestemmelser og i Midlerne til deres Udførelse findes Mangler, som i ikke ringe Grad besværliggjøre Skolens Arbeide og hindre Hovedformaalets Opnaaelse, men som væsentlig ville kunne hæves ved at lade hine, theoretisk anerkjendte, men i Virkeligheden ufuldstændigt gennemførte Grundsætninger komme til fuldere Gyldighed i praktiske Foranstaltninger.

I. Ved Ordningen af en encyklopædisk Undervisning er Stoffets hensigtsmæssige Fordeling af særegen Betydning. Ungdommen kræver Afvexling; dog herfor har det været let at sørge ved Læregjenstandenes store Mangfoldighed. Paa den anden Side vil den samtidige Beskjæftigelse med mange og forskjelligartede Undervisningsfag, der selvfølgelig hvert for sig maae aflægges med et desto knappere Tidsmaal, let kunne overvælde eller dog paa en betænkelig Maade sprede de aandelige Kræfter, allerhelst i en Alder, hvor Evnen til at samle og forbinde Forestillingerne endnu ikke er ret udviklet, og hvor Erindringen af det Lærte let taber sig, naar for lang Tid hengaaer, inden der vendes tilbage til de afbrudte Tankerækker. Derfor maa der ved Siden af passende Afvexling tillige sørges for, at Undervisningen i de enkelte Fag saavidt muligt samler sig paa de Alderstrin, hvor Modtageligheden

for hvert især er størst. I denne Retning udtales nu ogsaa allerede i Motiverne til den „provisoriske Undervisningsplan“ af 1845 („Ny Collegialtidende“ for s. A., S. 732), at „det maa holdes for Øie, at ikke altfor mange Discipliner optages og begyndes paacengang, saa at Opmærksomheden deles og Interessen spredes, men at saavidt muligt enten nogle Discipliner afsluttes, førend andre begyndes, eller dog en vis Fasthed i nogle søges vundet, forinden Begyndelsen skeer med andre,“ og fremdeles, at „det er af Vigtighed, at hvert enkelt Fag erhoder et nogenlunde tilstrækkeligt Timeantal, saa at en raske- re Fremgang i kortere Tid muliggyøres, hvorved Lyst og Interesse ansføres og vedligeholdes, medens Anvisning af faa ugentlige Timer i et længere Tidsrum og den deraf følgende langsommere Fremgang let kunde bevirke det Modsatte“; og i Overensstemmelse hermed hedder det i Motiverne til den nu gjældende Undervisningsplan („Departements- tidenden“ for 1850, S. 702), at „Vanskeligheden ved, uden Overanstængelse og uden Overfladiskhed, at forene et saa flersidigt Undervisningsstof i Skolen maa søges beseiret ved en omhyggelig Fordeling og ved en successiv Optagelse og Afslutning af de enkelte Fag“. Sammenholdes imidlertid disse „almindelige Grundsætninger“ med de Bestemmelser i Planen, i hvilke vi skulde vente dem bragte i Anvendelse, altsaa med hvad der gjælder i Skolens Praxis, da maa det vistnok erkjendes, at Bestemmelserne om Følgeordenen, hvori Sprogene optages, og om Afgangsprøvens Deling ere vigtige Bidrag til deres

Gjennemførelse; men paa den anden Side møder os overfor Advarslen imod at begynde altfor mange Discipliner paaengang den Kjendsgjerning, at der i en Mellemlasse (4de Klasse) begyndes i nogle Skoler paa tre, i andre paa to nye Lærefag, inden der endnu med Sandhed kan siges at være vundet Fasthed i det i den foregaaende Klasse optagne tilmed det allervanskeligste, Fag; overfor den Grund-sætning, der kræver Fagenes „successive Afslutning“, træffe vi Bestemmelser, hvorefter med Undtagelse af Skrivning og Tegning intet Fag afsluttes før Udgangen af næstøverste Klasse; overfor den „vigtige“ Regel, at hvert enkelt Fag erhoder et nogenlunde tilstrækkeligt Timeantal, staaer endelig den Kjendsgjerning, at omtrent Halvdelen af Lærefagene maae nøies med to Timer om Ugen i de fleste af de Klasser, hvor der undervises i dem. Overhovedet viser sig den „omhyggelige Fordeling“ af Stoffet, der angives som Hovedmiddel til at beseire Vanskelighederne, ikke videre gennemført, end at der i tre af Skolens Mellemlasser (4de til 6te Klasse) paaengang undervises i samtlige de Lærefag, der ere optagne i Skolen, alene med Undtagelse af Physik (og, om man vil, Hebraisk). Tages det derhos i Betragtning, at Disciplene ikke blot i de sex daglige Undervisningstimer i Reglen beskæftiges med ligesaa mange Læregjenstande, men ogsaa ofte i den enkelte Time med mere eller mindre forskjellige Dele af det samme Fag — i de fleste Sprogtimer baade med Læsebog og Grammatik, i Religionstimerne med Lærebog og Bibelhistorie, i de danske Timer nu og

da med nordisk Mythologi ved Siden af dansk Litteratur —, endelig, at de hver Dag efter endt Skoleundervisning have at forberede sig hjemme i omtrent ligesaa mange og for største Delen andre Fag til den følgende Dag, da ville vi just ikke paastaac, at Overanstrengelse ikke er til at undgaac for den jevnt begavede Discipel, der vil fyldestgjøre Skolens Fordringer, men vel, at „Fagenes Trængsel“ i de nævnte tre Mellemlasser er til Hinder for den Ro og Sammenhæng i Arbeidet, der er saa nødvendig for, at Disciplene aandelig kunne trives under det, og for, at de kunne føle sig ikke trættede eller forvirrede, men styrkede og befrugtede af Undervisningen. Det blev ogsaa erkjendt af den i 1858 nedsatte Commission, at „der i de allerfleste Skoler i nogle Klasser, navnlig i 4de og 6te, tildels ogsaa 5te, mærkes noget Tryk, og at her stærkere Fordringer til de jevnt begavede Disciple kunne blive gjorte end billigt og ønskeligt er“, samt, at „det Tryk, der saaledes i 4de Klasse ved samtidig Begyndelse af flere nye Gjenstande og Stigen til høiere Trin i andre, i 6te ved Afslutningen af nogle Undervisningsfag og Afgangsprøven deri, medens de øvrige Fag uafbrudt fortsættes, lettelig opstaaer, kan blive stærkere og antage en betænkeligere Charakter, naar Misforstaaelser, der ikke ganske ere udelukkede ved Undervisningsplanens Bestemmelser, og en mindre velbetænkt Iver hos den enkelte Lærer, stundom hos flere, kommer til“; og naar Undervisningsinspec-teuren, der selv var Medlem af Commissionen og efter dens Forhandlinger har affattet Betænkningen,

senere i et Leilighedsskrift*) har yttret, at der vel stundom i Klasserne fire til sex ved Uforsigtighed eller Misgreb fra Skolens Side opstaaer „noget Tryk, men intet, som ikke en paapassende og omhyggelig Ledelse og Lærernes gode Villie kunne fjerne“, da maae vi i Modsætning hertil udtale som vor fulde Overbevisning, at det tilstedeværende Onde væsentlig hidrører fra den anordnede Fagfordeling, hvis Ulemper Skolens Bestyrer og Lærere ikke med deres bedste Villie ganske kunne overvinde. Ministeriets Bekjendtgjørelse af 8. Novbr. 1858 angaaende nogle Forandringer i den gjældende Undervisningsplan har imidlertid ladet Bestemmelserne om Fagfordelingen bestaae uforandrede, men derfor efter vor Erfaring heller ikke i nogen mærkelig Grad lettet Arbeidet for de Klasser, hvor Trangen til Lettelse var størst. Derimod erkjende vi, at Undervisningsinspectorens allerede i Circulairstkrivelsen af Decbr. 1848 udtalte og endnu i den seneste Tid gjentagne Paamindelse om Vigtigheden af, at „der i de to laveste Klasser i de Gjenstande og Retninger der antages at passe for denne Alder, finder en muligst kraftig og concentreret Virksomhed Sted, ikke blot for at vænne Disciplene til Arbeide, men ogsaa for at lette de følgende Aars Gjerning ved virkelig udført Forarbeide“, forsaavidt har været beføiet, som der i de lavere Klasser i enkelte Fag ganske vist kan udrettes endel Mere end der i

*) „I Anledning af de Angreb, der nylig ere gjorte paa de lærde Skolers Undervisningsplan“ S. 35 fg.

Almindelighed udrettes; men naar Paamindelsen alligevel er bleven uden kjendelig Virkning, da ligger Hovedgrunden hertil neppe, som Undervisningsinspecteuren synes at antage*), deri, at adskillige Lærere, efterat Latin og Græsk ere bortfaldne i de to første Skoleaar, „slet ikke vide at beskæftige Disciplene tilstrækkelig eller lære dem synderlig Mere i andre Fag“, men snarere deri, at den foreskrevne Fagfordeling tvinger Skolen til at udstrække den paagjældende Undervisning over et længere Tidsrum end der virkelig behøves for at naae Maalet.

Idet vi altsaa maae gaac ud fra, at ikke ubetydelige Forandringer i de gjældende Bestemmelser for Lærestoffets Fordeling ere nødvendige for endelig at fjerne det Tryk, som hidtil har hvilet paa Undervisningen i de oftere nævnte tre Mellemlasser, tillade vi os at foreslaae: 1) at Græsk udsættes til 5te Klasse; 2) at Religion standser med Udgangen af 4de Klasse, men gjenoptages i 7de; 3) at Geographi afsluttes i 4de og 4) Naturhistorie i 5te Klasse.

Med Hensyn til Udsættelsen af Undervisningen i Græsk til 5te Klasse skulle vi bemærke, at Hensigten med at lade dette Sprog indtræde senere end Latin kun ufuldkomment naaes ved den nuværende Ordning, idet eet Aars Undervisning i Latin er saa langt fra at være tilstrækkelig til at bibringe Disciplene den Sikkerhed i Elementerne, der tilsigtes

*) „I Anledning af de Angreb“ o. s. v. S. 30.

vunden, forinden de begynde paa Græsk, at Latinen i Virkeligheden falder dem ikke lidet sværere i 4de Klasse, hvor fornemmelig Hovedreglerne for Ordføiningen skulle læres og indøves, end i 3die Klasse, hvor Formlæren endnu er Hovedsagen. Skjøndt vi herved ikke oversee, at Villigheden til at lære Begyndelsesgrundene af et Sprog pleier at være større i den tidligere Alder end i den senere, kunne vi dog i denne Hensende ikke tillægge det ene Aars Aldersforskjel nogen afgjørende Betydning, og hvad Faget iovrigt maatte tabe ved Udsættelsen, vil ialfald kunne indvindes ved at tillægge det en Time om Ugen mere end hidtil i de tre øverste Klasser.

Religionsundervisningen foreslaae vi delt i tvende, ved et Mellemrum af to Aar adskilte Curser, af hvilke det første ikke væsentlig bør overskride Grændserne for en god Confirmationsundervisning og derfor rigtigst afsluttes med det fyldte 14de Aar som den almindelige Confirmationsalder, altsaa med Udgangen af 4de Klasse. — Naar der er anført mod den systematiske Religionsundervisning i de høiere Klasser, at den „let frister Skolen til at indlade sig paa et Lærestof, som paa dette Trin af Alder og Dannelse ikke kan bringes til Forstaaelse, som kun er skikket til at fremkalde ubesvarlige Indvendinger og efterlade en tvivlende og troesmat Stemning, fordi det er umuligt her at fremstille det i den historiske Sammenhæng og den rette Belysning“, da gjælder dette formentlig mere om en saadan Undervisning i 5te og 6te end i 7de

Klasse, mere om den egentlige Troeslære end om Sædelæren. Ligesom vi derfor have foreslaaet at lade Faget i det Hele midlertidigt hvile i de to førstnævnte Klasser — hvorved tillige det Mislige ved en fælleds Religionsundervisning for confirmerede og uconfirmerede Disciple i Reglen vil undgaaes —, saaledes maae vi ogsaa ansee det for rigtigst at opgive den systematiske Undervisning i Troeslæren for de høiere Klasser overhovedet, ialfald saalænge den ikke kan støtte sig til en ikke blot fra det kirkelig-theologiske, men ogsaa fra den almindelige Dannelses Synspunkt som brugbar anerkjendt Lærebog. Paa den anden Side maa det uden Tvivl erkjendes, at et betænkeligt Misforhold vilde indtræde mellem en allerede med Udgangen af 4de Klasse og den derpaa følgende Confirmation endelig afsluttet Religionskundskab og den hele øvrige Cultur, som Skolen giver, og at en mere udviklet Opfatning af de religieuse og sædelige Begreber, forenet med en fyldigere historisk Kundskab, vil udkræves for, at Disciplene ved deres Udtrædelse af Skolen kunne have naaet et saadant Trin af christelig Oplysning, som omtrent kunde svare til den Aandsudvikling, der tilstræbes gennem de øvrige Lærefag. I Betragtning heraf have vi foreslaaet Religionsundervisningen gjenoptagen i 7de Klasse og mene, at den her bør omfatte: 1) Læsning af et Evangelium og nogle Apostelbreve — eller et Udvalg af Stykker af disse, beregnet paa at samle Hovedsiderne af det nye Testamentes Lærebegreb — i Grundsproget, med dertil knyttet Forklaring og Udvikling, der

dog ikke maa indeholde andet eller mere theologisk, navnlig dogmatisk, Stof, end hvad der virkelig ligger indenfor den almindelige christelige Bevidstheds Interesse; 2) den hellige Skrifts Historie i Forbindelse med Læsning af udvalgte Stykker især af det gamle Testamente efter den danske Bibeloversættelse; 3) en Udsigt over Kirkens Historie, der maa gaae ud paa at gjøre Disciplene bekendte med de vigtigere Troessamfunds indre Liv og Eiendommeligheder og slutte med den evangeliske Kirkes Bekjendelsesskrifter (hvorimod Kirkens Forhold til Staten og det almindelige Culturliv behandles i Verdenshistorien); 4) den christelige Sædelære efter en kortfattet Lærebog (der maa søges tilveiebragt).

Geographi og Naturhistorie høre til de Fag, hvis Stof med Lethed og Interesse tilegnes af Disciplene i den yngre Alder, og Undervisningen i dem bør efter vor Formening Intet medtage, hvis Opfatning udkræver en høiere Aandsmodenhed end den, der i Reglen findes indenfor Grændsen af de Klasser, til hvilke vi have henlagt den. Ved at udstrække den længere end fornødent udsætter man sig for Et af To: enten at Disciplenes Interesse efterhaanden svækkes, eller at Undervisningen — være sig ved Mængden af Detail eller ved Behandlingsmaaden i det Hele — føres ud over det ved Planen tilsigtede Maal. I Geographi antage vi nu, at en Lærebog, der i Omfang holdt Middelveien mellem Munthes og Thriges (eller Rimestads mindre), baade vilde indeholde det fornødne Stof og uden Vanskelighed kunde være gennemgaaet og til-

strækkelig repeteret ved Udgangen af 4de Klasse, og vi bestyrkes i denne Formening ved den af den før nævnte Commission og Undervisningsinspecteuren (i dennes Skrivelse til Cultusministeren af 6te Aug. 1858) givne Henvisning til, hvad der om den geographiske Undervisning er antydet i Bekjendtgjørelsen af 18de Septbr. 1855 (angaaende en Undervisningsplan for særskilt Realundervisning) Til at opfriske den erhvervede Kundskab, i det Mindste i den politiske Geographi, vil den historiske Undervisning i de følgende Klasser give ønskelig Leilighed. — Hvad Undervisningen i Naturhistorie angaaer, imødesees endnu den ved Bekjendtgjørelsen af 8. Novbr. 1858 bebudede Indskrænkning i, „hvad der nu som almindeligt kræves i dette Fag“; men naar denne Indskrænkning iværksættes, og Undervisningen derhos kan slutte sig til en passende Lærebog, der navnlig ikke indeholder mere Detail end virkelig fornødent, vil Afslutningen i 5te Klasse, ialfald med Hensyn til Lærestoffets Tilegnelse, neppe frembyde nogen Betænkelighed. Den Indvending, der af Undervisningsinspecteuren antages at ville blive reist af Fagets Repræsentanter, nemlig at „Udviklingen af visse væsentlige (physiologiske) Forestillinger i Naturhistorien ikke bliver mulig, naar man rykker Afslutningen ned til en lavere Alder end nu“, er allerede imødegaaet af en kyndig og erfaren Fagmand*), der medrette minder om, at „der gives visse physiologiske Forestillinger, som

*) Overlærer C. Fogh, „Et Indlæg i Skolesagen“, S. 9.

helst slet ikke maae udvikles, eller, naar de skulle, da maaskee hellere i en yngre og mindre raisonerende Alder“. Tildels i Betragtning heraf kunne vi da heller ikke erkjende det for nødvendigt og maae med Hensyn til Vigtigheden af, at Arbeidet i 7de Klasse saa meget som muligt concentreres, fraaede — hvad af samme Forfatter er foreslaaet, rigtignok under Forudsætning af, at den naturhistoriske Undervisning forøvrigt afsluttes allerede i 4de Klasse — at udsætte enkelte Partier af Naturhistorien til sidste eller næstsidste Skoleaar.

Til disse Forslag angaaende Forandringer i Fagfordelingen have vi endnu at føie et, der rigtignok mindre vedrører denne, nemlig at Hebraisk bortfalder som Skolefag, og at der i de derved indvundne to eller tre ugentlige Timer tilbydes dem af 7de Klassen Disciple, der attraae det, Undervisning i Engelsk, uden at dog dette Sprog gjøres til Gjenstand for Examen, og foreløbigt kun i de Skoler, hvor der enten allerede er eller med Lethed kan skaffes en Lærer deri. Som eneste Grund, hvorfor Hebraisk, „der ikke hører til den Kreds af Lærefag, der antages at udgjøre de nødvendige almindelige Dannelsesmidler“, alligevel er optaget blandt Skolens Undervisningsgjenstande, er i Motiverne til den provisoriske Undervisningsplan anført, at „Kundskab i dette Sprog forudsættes for at kunne begynde det theologiske Fagstudium ved Universitetet“; men Spørgsmaalet er netop, om den bør forudsættes, og det synes da indlysende, at den lærde Skole som

almindelig ligesaa lidet bør tjene det theologiske som noget andet Fagstudium til særlig Forskole, men at Sagen meget mere bør ordnes saaledes, at den elementaire Undervisning i Hebraisk — ligesaavel som i andre østerlandske Sprog — meddeles ved Universitetet, og at de theologiske Studerende i Almindelighed faae at underkaste sig den Prøve i dette Sprog, der allerede er anordnet ved Universitetet for dem, som ikke have bestaaet Prøven i Skolen, samt at det theologiske Forelæsningskursus anlægges i Overensstemmelse hermed. Hertil kommer, at den hebraiske Undervisning i Skolen medfører forskjellige Ulemper, fornemmelig hidrørende fra, at den i det Hele kun benyttes af faa Disciple, der alligevel maae deles i to Hold, at jevnlig Disciple, der ved Skoleaarets Begyndelse have meldt sig til Deltagelse, senere ifølge forandret Bestemmelse ønske at høre op, at Charakteren for dette Fag ved Afgangsprøven er uden Indflydelse paa Hovedkarakteren, endelig at Charakteren „Tømmelig godt“ er anset tilstrækkelig for at have bestaaet Prøven. Paa den anden Side indeholder vort Forslag om Optagelsen af Engelsk som frit Fag kun, hvad der allerede var paabudt ved Frd. 7. Novbr. 1809 (§ 5 *in fine*).

Naar efter vort Forslag Græsk bortfalder for 4de Klasse, Religion og Geographi for 5te og 6te Klasse og for den sidstnævnte tillige Naturhistorie, vil der, selv om den græske Undervisning i de tre øverste Klasser erholder en ugentlig Time mere end hidtil, og det ligeledes bliver nødvendigt at give et eller andet af de øvrige Fag et Tillæg af een eller

to ugentlige Timer, dog i det Hele kunne foretages nogen Indskrænkning i Skoletiden, og det vil saaledes blive muligt at gennemføre den efter vor Formening rigtige Grundsætning at aflægge de høiere Klasser, i hvilke større Fordringer kunne og bør stilles til Disciplenes Hjemmearbejde, med en noget kortere Skoletid end de lavere. Vi foreslaae derfor, at der som Maximum for den ugentlige Skoletid i de fire øverste Klasser — Gymnastik- og Sangtimerne fraregnedes — fastsættes 32 Timer.

II. Den samme Uoverensstemmelse mellem de almindelige Grundsætninger og de enkelte Bestemmelser, som vi i det Foregaaende have paavist for Fagfordelingens Vedkommende, møder os atter ved det Afsnit af Undervisningsplanen, hvor vi nærmest have at søge det om vi saa maac sige factiske Udtryk for Skolens Opfattelse af Undervisningens Formaal, dens Anskuelse af, hvad og hvorledes der skal studeres, nemlig ved Afgangsprøvens Indretning*).

*) Naar Prof. Lange nylig har foreslaaet at ophæve den nuværende Afgangsprøve og betroc Skolen selv at dimittere sine Disciple med en blot Modenhedserklæring, da miskjende vi ikke, at en rigtig Tanke ligger til Grund for dette Forslag, men finde desuagtet under de givne Forhold overveiende Betænkelighed ved at tiltræde det, navnlig fordi det dog ingen Sikkerhed afgiver for, at Skolerne i det Hele ville benytte den tilstaaede Frihed paa den rette Maade — den vil i ethvert Fald blive benyttet meget forskjelligt —, og fordi vi befrygte, at der ogsaa her udenfra vil blive øvet et Tryk, som netop vil blive føleligst for de Skoler, der ved at betone det Væsentlige tage Sagen alvorligst.

Som almindelig Grundsætning udtaltes i Motiverne til den provisoriske Undervisningsplan (S. 753), at „ligesom Hovedformaålet for Reformen var at bibringe Disciplene ikke saameget en stor Masse af Kundskaber som en sand videnskabelig Dannelse, saaledes burde ogsaa den Afgangsexamen, hvorved de skulde aflægge Prøve paa, hvad Skolen har præsteret, mere betragtes som en Modenheds- end som en blot Kundskabsprøve.“ I selve den provisoriske Undervisningsplans § 10 hedder det dog kun, at „Afgangsexamen skal indrettes saaledes, at den ikke indskrænker sig til en blot Kundskabsprøve, men at den tillige bliver en sand Modenhedsprøve, hvoraf det, saavidt saadant overhovedet ved en Examen er muligt, kan kjendes, hvilken almindelig videnskabelig Dannelse og aandelig Modenhed Candidaten under det tilbagelagte Skolekursus har erhvervet og opnaaet,“ og denne Affattelse er optagen uforandret i den nu gjældende Undervisningsplan, kun at Til lægsordet „sand“ foran „Modenhedsprøve“ er udeladt som overflødig. I Overensstemmelse hermed meddeler ogsaa Skolen Enhver, som har bestaaet Prøven, sit Vidnesbyrd om, at „han er i Besiddelse af den almindelige Dannelse og aandelige Modenhed, som udfordres til at kunne benytte den akademiske Undervisning.“ Medens der altsaa i Motiverne til den provisoriske Undervisningsplan lagdes større Vægt paa Modenheden end paa Kundskaben, maae de nu ansees for at være stillede jevnside — en Forandring, der forsaavidt maa billiges, som Modenheden væsentlig er betinget af Kundskaben og nærmest

viser sig som Dygtighed til at anvende denne, ligesom omvendt den virkelig tilegnede Kundskab nødvendigvis maa afføde Dygtigheden og Dannelsen.

Forholdet mellem Kundskab og Modenhed har i Afgangsexamens Indretning sit nærmest Tilsvarende i Forholdet mellem dennes muudtlige og skriftlige Del. Omend Modenheden ogsaa kan undersøges ved den mundtlige Prøve og omvendt Kundskaben ved den skriftlige, adskille disse sig dog væsentlig deri fra hinanden, at det ved Overhøring bedst erfares, hvorvidt Examinanden har lært og forstaaet, hvad der i Skolen er gennemgaaet, ved Stile og Afhandlinger, hvorvidt han har tilegnet sig og kan anvende det Lærte (ligesom det ogsaa i Forbigaaende kan bemærkes, at den skriftlige Prøve, hvor det mere kommer an paa grundig Indsigt i det Væsentlige end paa at vide nøiagtig Besked om Enkelthederne i de opgivne Pensa, frembyder mindre Anledning end den mundtlige til anstrængende Examenslæsning). Motiverne til den provisoriske Undervisningsplan vedkjende sig i det Hele denne Betragtning ved at udtale (S. 766), at „den skriftlige Prøve fornemmelig bør finde Sted, hvor der skal vises Færdighed eller Anvendelse,“ eller (S. 739), hvor det gjælder om „at samle enkelte Data under et almindeligere Overblik og gjøre det Lærte til Gjenstand for Selvtænkning og Reflexion.“ Man maatte derfor vente, at der ved en Examen, som giver Adkomst til Vidnesbyrd om „almindelig Dannelse og aandelig Modenhed,“ tillagdes den skriftlige Prøve idetmindste tilnærmelsesvis samme Vægt som den mundtlige. Dette er imidlertid

saa langt fra at være Tilfældet, at i Virkeligheden Forholdet mellem hins og dennes Indflydelse paa den i Hovedkarakteren udtalte Dom, udtrykt i Tal, er som 3 til 10. Da vi ere af den Formening, at den forholdsvis ringe Betydning, som saaledes er tillagt den skriftlige Prøve, ikke lidet har bidraget til at give Undervisningen den Retning, der har foranlediget Klagerne over, at der i Skolen læres „ikke Meget, men for mange Ting“ (ø: Enkeltheder), ville de Forslag angaaende Bestemmelserne for Afgangsprøven, vi i det Følgende skulle fremsætte, for en Del gaae ud paa at tilveiebringe et til den oprindelige Grundtanke mere svarende Forhold mellem Prøvens skriftlige og mundtlige Del.

1. En enkelt Udarbeidelse i Modersmaalet er efter vor Erfaring utilstrækkelig til derefter med nogenlunde Sikkerhed at bedømme Kandidatens „Evne til Selvtænkning og Færdighed i Fremstilling“. Vi foreslaae derfor, at der ved Afgangsprøven istedenfor een dansk Afhandling herefter skal skrives to, af hvilke den ene i Reglen børgaae ud paa Fortælling eller Beskrivelse, den anden paa Udvikling af begrebsmæssige Forestillinger*).

2. Ved de Forhandlinger, der gik forud for den seneste Skolereform, blev det oftere fremhævet som en Hovedmangel ved den tidligere Undervisning i

*) Jfr. M. Hammerich, „Om den provisoriske Undervisningsplan“ S. 28 fgg. og F. C. C. Birch, „Bemærkninger om Sprogundervisningen i de lærde Skoler“ i Metropolitan-skolens Program for 1848 S. 59 fgg.

de gamle Sprog, at den mere gik ud paa at sætte Disciplene istand til at gjøre nøiagtig Rede for enkelte udvalgte Oldtidsskrifter end paa at bibringe dem Færdighed i at læse og forstaae Sprogene i Almindelighed, og Aarsagen hertil antoges væsentlig at ligge i den ved den kgl. Res. af 7. August 1818 givne Bestemmelse om, at visse Minima af Oldtidsskrifter skulde opgives som læste til Examen artium medens der før (efter Frdn. af 22. Marts 1805) kun opgaves, hvad der var læst i de to sidste Skoleaar. Alle-rede i en Afhandling fra 1838 (Maanedsskr. f. Lite-ratur, 19. B. S. II) nævner saaledes den nuværende Undervisningsinspecteur som „en Hindring for en fri og god Gjennemførelse af den classiske Under-visning den Maade, hvorpaa hele Læsningen bereg-nes efter visse Pensa“, hvortil han paa et følgende Sted i samme Afhandling (S. 18) føier den Bemærk-ning, at „denne forkerte Læsning af Pensa oftest ikke er en Følge af fuldkommen Mangel paa Ind-sigt i, hvad der bør skee, men af Mangel paa Tid eller paa Dygtighed til at gjøre det.“ I samme Ret-ning udtaler tre Aar senere Prof. Ingerslev („Om det lærde Skolevæsens Tilstand i nogle tyske Stæ-ter og Frankrig“ S. 428), at der „ved Fastsættelsen af hine Minima var gjort et stort Skridt til at give Forberedelsen for Examen artium det Præg, den siden stedse mere har antaget, af en Læren af visse Pensa.“ Endelig yttres den nuværende Undervis-ningsinspecteur i en senere Afhandling fra 1854 („Dansk Folkeblad“, 10. Aarg. Nr. 20) med Hensyn til Fordringerne ved den fremtidige Afgangsprøve,

at „det, hvad det Skribentpensum angaaer, hvorfor i Græsk og Latin skal gjøres Rede, vil være af væsentlig Indflydelse, om man bestemmer sig til at anvende endel Tid paa cursorisk Læsning og indrette Prøven saaledes, at der mere tages Hensyn til den herved vundne Færdighed i og for sig.“ I Overensstemmelse hermed bestemtes nu ogsaa, først ved den provisoriske, senere ved den nu gjældende Undervisningsplan, at der ved Afgangsexamen skal anstilles mundtlig Prøve i at oversætte og forklare lettere Steder af en ikke læst latinsk Forfatter, „fordi Man“ — som det hedder i Motiverne til den førstnævnte, S. 764 — „har troet derved at fremme den cursoriske Læsning og med den tillige den Færdighed i uden Vanskelighed at forstaae en latinsk Forfatter, som maa ansees for et væsentligt Middel til at fremme Studiet af den classiske Literatur ogsaa udenfor Skole- og Universitetsaarene, og i hvis Mangel man formentlig tør sætte en af Hovedaarsagerne til, at der ikke sjældent høres Klage over, at man efter denne Tid liden eller ingen Nytte har af det latinske Sprogs Studium.“ Men, medens det herefter skulde ventes, at man til Opnaaelsen af den udtalte Hensigt tillige vilde fjerne den Hindring for den cursoriske Læsning, der, som af den nuværende Undervisningsinspecteur erkjendt, hidtil havde ligget i Mangelen paa Tid — saameget mere, som Undervisningen i de gamle Sprog, omend i anden Henseende styrket og lettet, dog blev forkortet med et (eller to?) Aar — ved enten slet ingen Pensa at fastsætte, men vende tilbage til den ældre Bestem-

melse fra 1805, eller ialfald ved at indskrænke det hidtil krævede Pensum, har man tvertimod gjenoptaget Bestemmelsen om dette, i Latin med et rigtignok ubetydeligt Tillæg, i Græsk med Tillæg af en Tragœdie, istedenfor hvilken dog senere er traadt to Bøger af Homer.

Naar de philologiske Medlemmer af den i 1858 nedsatte Commission i den afgivne Betænkning have ytret, at „de ikke troe, at den Grad af Sprogkundskab, som ved Undervisningsplanen er forlangt, lader sig opnaae og befæste, eller at den autoptiske Betragtning af Oldtidens primitive Cultur og Udvikling, som tilsigtes og hvori det dannende Moment ved denne Del af Undervisningen for største Delen maa ansees at ligge, kan vindes ved et ringere Omfang af Læsning i Latin og Græsk, end det, der i Undervisningsplanen som Minimum er fastsat“, da ere vi ikke blot enige med dem heri, men maae endog med Undervisningsinspecteuren tilføie, at vi ansee et ikke ganske ringe Tillæg til det anordnede Minimum ialfald for i høi Grad ønskeligt; kun kunne vi ikke erkjende enten Nødvendigheden eller Rigtigheden af at give netop den statariske Læsning et saa stort Omfang som det foreskrevne eller, hvad vi især have imod, at kræve et saa betydeligt Pensum opgivet til Examen, saameget mindre som det almindelige Resultat af den hele Læsning, ogsaa den cursoriske, er Gjenstand for særlig Prøve baade ved den skriftlige Version og ved den mundtlige Oversættelse af et ikke læst Stykke. Vi miskjende hermed ingenlunde Betydningen eller Nytten af den statariske Læsning i og

for sig eller af Prøven i det saaledes Læste; tvertimod ansee vi det for særdeles vigtigt, baade at Disciplene stifte et grundigt og fortroligt Bekjendtskab med et Udvalg af Oldtidsskrifter fra de Tidsaldere, da Literaturen udfoldede sig rigest og skjønnest, og at Undervisningen i denne Retning understøttes ved en Prøve, der med bestemte Fordringer undersøger den sikke og nøiagtige Tilegnelse af det meddelte Stof. Det kunde vel ogsaa i og for sig synes ligegyldigt, om Disciplen ved Læsningen af et Oldtidsskrift især lægger an paa at blive saaledes hjemme i det, at han ogsaa senere kan gjøre nøiagtig Rede derfor, eller om Læsningen væsentlig kun tjener ham som Vehikel til at vinde Færdighed i at forstaae Sproget og til at udvide sit Kjendskab til Oldtidens Literatur- og Culturliv i Almindelighed, og vistnok er det netop Undervisningens Opgave at lede ham til at forene begge Formaal; men i Virkeligheden viser sig ikke desto mindre en ikke betydningsløs Forskjel imellem dem. Ved den statariske Læsning vil Tanken om, at der skal aflægges Prøve, — hvor meget end Undervisningen søger at modarbejde det — let fremkalde hos Disciplene en ængstelig Omhu for, tildels ved Nedskrivning, at fastholde og bevare den meddelte Oversættelses enkelte Udtryk og det hele Apparat af oplysende Realnotitser; Brugen (eller Misbrugen) af skrevne og trykte Oversættelser er det her vanskeligt overalt at forebygge, og den langsomme Fremgang bliver stundom noget trættende og sløver Interessen for Indholdet af det Læste, hvorimod den cursoriske Behandling, idet den giver

Undervisningen i det Hele et friere Sving, tillader Disciplen uforstyrret af Examenshensyn at hengive sig til den foreliggende Gjenstand og af denne gjøre det bedst mulige Udbytte, ligesom den ogsaa, navnlig i Form af Extemporallæsning, giver Læreren Leilighed til mere at dvæle ved Disciplenes egne Forsøg i at oversætte og meddele dem Anvisning til den rette Fremgangsmaade ved denne Art Arbeide overhovedet. Da derhos den cursoriske Læsning kræver mindre — som Extemporallæsning selvfølgelig slet ingen — Forberedelse i Hjemmet, vil den paa en let og frugtbar Maade kunne tjene til at udvide og afrunde den gennem den statariske Læsning erhvervede baade sproglige og historiske Kundskab.

See vi dernæst hen til Virkningerne af de omhandlede Bestemmelser i Undervisningsplanen, saaledes som disse vise sig i det, der i sproglig Henseende bør være denne hele Undervisnings Hovedformaal, den opnaaede Færdighed i at læse og forstaae Latin og Græsk og for Latineus Vedkommende tillige „Dygtigheden i Sproget til fri Benyttelse“, da udtaler Undervisningsinspecteuren („I Anl. af de Angreb“ o. s. v. S. 68 fgg., jfr. Skr. af 6. Aug. 1858 S. 8 fgg.), at der vel „er Skoler, hvor det forekommer ham, at Dimittenderne i Gjennemsnit have en kjendelig større Lethed og Sikkerhed i at finde sig tilrette end før“, men at „der ogsaa er Steder, hvor Grebet og Blikket forekommer ham at udvikles mindre“; han ønsker, at „Disciplene fra Skolerne maae medbringe og som sikkert tilegnet bevare hellere en større end en mindre Færdighed i at læse og forstaae

Latin og Græsk, end de nu i Gjennemsnit vinde, og derhos Lyst til efter Leilighed at udvide og bearbejde den Kundskab om Oldtiden, som er opnaaet i Skolen“; han indrømmer, at „Intet tør bortgives, men at Noget kan og bør lægges til, hvad vi have opnaaet“; han „havde troet“ (og troer endnu), at der kunde udrettes Noget mere; hvad den latinske Stil angaaer, da yttre han, at der vel „stundom leveres Arbejder, der, omend med enkelte Pletter, i det hele Sving og Præg staae fuldkommen ved Siden af det Bedste, der præstere- des ved Examen artium“, men at der „i Gjennemsnit begaaes flere Feil imod Formlæren“, og at der heri viser sig „en vis Usikkerhed, medens visse Arter af syntaktiske Misforstaaelser aabenbart ere blevne sjeldnere“*). Aarsagen til det mindre tilfredsstillende

*) Naar den anonyme Forfatter III („Om Undervisningsplanen i de lærde Skoler“, S. 22 fg.) har anbefalet Afskaffelsen af den latinske Stil ikke blot for at lette det Tryk, der hviler paa Undervisningen i Mellemlasserne, men ogsaa fordi han venter, at den derved forøgede Forfatterlæsning „vilde vække Sprogsandsen og danne Øret, saa at der ad denne Vei vilde opnaaes en Færdighed i og et Bekjendtskab til Sproget, der langt vilde overgaae de Resultater, der hidtil ere opnaaede“, da kunne vi af fuld Overbevisning herimod stille den Paa- stand, at der for latinsk Sprogkundskab netop i den nævnte Retning udrettes Mere ved den latinske Stil, end der vilde udrettes, dersom denne bortfaldt, og den Tid, der nu anvendes paa den, blev anvendt til en udvidet Forfatterlæsning. Dem, der i dette Punkt ikke lade sig overbevise af Grunde, ville vi kun bede lægge Mærke til, hvor forholdsvis ringe den Sprogfærdighed er, som vindes gennem den græske Undervisning, der ikke indeholder Stiløvelse, og som dog er aflagt med i Gjennemsnit fem Timer om Ugen i de fem sidste Skoleaar; og vi have den Tro, at den vilde være endnu ringere, dersom ikke den latinske Stil ogsaa kom den græske Undervisning noget tilgode.

Resultat søger han imidlertid ikke i Undervisningsplanens Bestemmelser, men i Undervisningen selv, i hvilken endnu ofte savnes den ønskelige „Korthed, Klarhed og Bestemthed“; „allerede i Mellemlklasserne gjøres stundom Feilgreb, idet Læreren hengiver sig til at læse Stykker af visse latinske Forfattere som blotte Pensa, uden tilstrækkelig at tænke paa at indvinde Sprogstof deraf“ (Ministeriets Circul. af 16. Octbr. 1852 S. 5); overhovedet mener han, at „Latinlærerne have Adskilligt at lære med Hensyn til en efter Skolens nuværende Forhold beregnet Form af deres Arbeide, og at de have beholdt noget Arvegods fra den Tid, da Latin, om man end ikke gik nogen lige eller kort Vei, dog tilsidst nogenlunde hængte ved, fordi det raadede over den meste og bedste Tid og Kraft“ („I Anl.“ o. s. v. S. 89). Ved denne sidste Bemærkning har Undervisningsinspecteuren uden Tvivl tænkt paa en ældre Periode af Skolens Historie, da han med Hensyn til den, der gik nærmest forud for den sidste Reform, selv, som ovenfor anført, tidligere har udtalt, at den forkerte Retning i den daværende Undervisning netop var en Følge af Mangel paa Tid. Hvad dernæst den Forskjel angaaer, der har vist sig i Undervisningens Resultater ved de forskjellige Skoler, kunne vi ikke tilbagetrænge den Formodning, at enkelte Skolers Fortrin for de øvrige, især hvis den ogsaa har vist sig i andre Retninger, for en Del er begrundet i visse stedlige Forholds Indflydelse, f. Ex. deri, at en større Søgning sætter dem istand til ved Optagelsen af nye Disciple at gjøre et Udvalg af de bedst for-

beredte og mest lovende blandt de indmelte, eller at 7de Klasse er delt, — en Omstændighed, der, som vi tildels selv have erfaret, ikke er af ganske ringe Indflydelse paa Omfanget af det Arbejde, der kan udføres. At Hovedgrunden alligevel er at søge i Undervisningens Beskaffenhed, tør vi vel ikke benægte; men det maa da tillige bemærkes, at adskillige af de Feil, der som Arvegods ere gaaet over paa os fra Fortiden, væsentlig hidrøre fra de paa-gjældende Bestemmelser i Undervisningsplanen, der netop selv ere et Arvegods — som vi tilmed ikke have kunnet unddrage os fra at modtage —, hvorfra hint andet vanskelig kan skilles, og at navnlig den næsten udelukkende „Læsning af Pensa,“ hvorover der endnu med god Grund klages, er en ligefrem Følge af de Bestemmelser, der kræve visse Pensa læste, rigtignok kun som Minimum, men af saadant Omfang, at det for de fleste Skolet i Virkeligheden tillige bliver omtrent Maximum ikke blot af statarisk Læsning, men af Læsningen i Latin og Græsk overhovedet. Vistnok har det ikke været Meningen, at det hele Pensum skal læses i 7de Klasse alene — hvad vi ogsaa maac ansee for ligefrem uoverkommeligt —; Undervisningsinspektøren har udtrykkelig tilraadet at lade de foregaaende Klasser tage deres Del af Arbejdet, og, saavidt os er bekjendt, læses nu ogsaa i alle Skoler nogle af de Skrifter, der angives til Afgangsexamen, allerede i 6te, i flere, maaskee de fleste Skoler endog i 5te Klasse og ere i 7de alene Gjenstand for Repetition. Men skal Anvendelsen af denne Fremgangsmaade

udstrækkes saa vidt, at derved virkelig vindes tilstrækkelig Tid til en ikke altfor indskrænket cursorisk Læsning i 7de Klasse, vil det let skee, at der ved Valget af Læsestof for Mellemlklasserne tages et betænkeligt Hensyn til, hvad der senere passende kan medtages i Examenspenset, og at derved skeer Brud paa den jevne og naturlige Trinfølge fra det Lettere til det Sværere. Misgreb i denne Retning (f. Ex. at der, som Tilfældet har været i nogle Skoler, allerode i 5te Klasse læses Livius eller Ciceros Taler eller Virgil eller i 6te Klasse Cicero *de officiis*) ville saameget vanskeligere kunne undgaaes, som Friheden til at opgive andre Skrifter end de i Undervisningsplanen nævnte atter er bleven indskrænket ved den Bestemmelse, at disse ikke maae være „for lette“. Skolen har saaledes egentlig kun at vælge imellem enten saagodt som ganske at opgive den cursoriske Læsning eller at henlægge til 5te og 6te Klasse Læsningen af saadanne Skrifter, som med Hensyn til Indhold eller Sprogform først høre hjemme paa et høiere Trin af Kundskab og Udvikling. Men selv om det tør antages, at der fra Overbestyrelsens Side i Praxis ikke vil blive lagt særdeles Vægt paa den nysnævnte Bestemmelse, har Repetitionen af, hvad der er læst og repeteret for to til tre Aar siden, og Proven i, hvad der forlængst har været Gjenstand for Skoleprøve, ogsaa i og for sig Adskilligt imod sig. Det skeer ikke sjældent, at den ene Candidat ikke har tilbragt saa lang Tid som den anden i de to foregaaende Klasser eller endog slet ikke har gennemgaaet 5te Klasse, saa at

en fælleds Repetition ikke er mulig; endnu hyppigere, at en Candidat har læst et eller andet Skrift mindre godt, maaskee allerede ved den tidligere Prøve har bødet herfor og nu mener at have billigt Krav paa, at denne Sag betragtes som afsluttet; endelig holde vi os forvissede om, at en nogenlunde omfattende cursorisk Læsning af Skrifter, der have Nyhedens Interesse, dels med dels uden Forberedelse, baade vil give bedre Udbytte end Repetitionen af det tidligere Læste, til hvilket Disciplene sjelden med synderlig Lyst vende tilbage, og derhos kræve mindre Hjemmearbejde end den statariske Læsning, hvis tilsvarende Indskrænkning navnlig vil medføre en ønskelig Lettelse i den ofte anstrængende Examenslæsning.

Af disse Grunde foreslaae vi for Latinens Vedkommende, at der til den mundtlige Afgangsprøve foruden Oversættelse og Forklaring af en ikke læst Forfatter enten kun fordres, hvad der statarisk er læst i de to sidste Skoleaar, eller, hvis det fremdeles ansees nødvendigt at fastsætte et Minimum, dette da indskrænkes til omtrent to Trediedele af det nærværende (d. e. til 70 Kapitler af Ciceros filosofiske Skrifter, 70 Kapitler af hans Taler, 2 Bøger af Livius, 1200 Vers af Horats's Oder, 1200 Vers af hans Breve og 2 Bøger af Virgils Æneide).

Om den græske Undervisning gjælder efter vor Erfaring endnu væsentlig, hvad tidligere er bemærket, at der „her banes en Vei, som man aldrig

kommer til at betræde,“ idet de færreste Disciple, selv af dem, der ret tilfredsstillende gjøre Rede for det læste Pensum, ved Udgangen af Skolen have bragt det saavidt, at de kunne læse og forstaae selv en lettere, ikke læst Skribent. Grunden hertil er efter vor Formening nærmest at søge deri, at der ved Afgangsexamen ikke fordres nogensomhelst Prøve aflagt paa den virkelig vundne Sprogfærdighed, og at som Følge deraf dels den cursoriske Læsning forsømmes, dels den hele Undervisning ikke tilstrækkelig er rettet paa at frigjøre og ligesom „afløse fra Bogen“ det Sprogstof, Læsningen bringer. Da imidlertid det foreskrevne Pensum nylig er bleven indskrænket ved Udeladelsen af en Tragoedic, foreslaae vi, forsaavidt Bestemmelsen om et Minimum skal bibeholdes, som yderligere Indskrækning kun at lade den ene af de tre hidtil fordrede Bøger af Xenophons „Erindringer om Sokrates“ bortfalde, men til Erstatning herfor fuldstændiggjøre Prøven ved at fordre enskriftlig Oversættelse — maaskee med Benyttelse af Ordbog — af et meget let, men ikke før læst Stykke*).

For at Overbestyrelsen stadig kunde have Indscende med Omfanget og Indholdet af den cursoriske Læsning, mene vi, at der i hvert Aars Skoleefter-

*) Forslaget om en græsk Version er ikke nyt, s. Mot. til den prov. Undvpl. S. 764. Grundene, som tale derfor, ere udviklede af Prof. M. Hammerich „Om den prov. Undvpl.“ S. 33 fg. og af Medundertegnede Birch i Metropolitanskolens Program for 1848, S. 75 fgg.

retninger burde angives, hvilke Skrifter der paa denne Maade vare læste i Aarets Løb.

3. Da vi finde det mindre rigtigt at bygge Dommen over en Discipels „almindelige videnskabelige Dannelse og aandelige Modenhed“ paa to ved et Mellemrum af to Aar adskilte Prøver, foreslaae vi, at den hidtilværende Deling af Afgangsprøven ophæves, og at den hele Prøve afholdes ved Udgangen af 7de Klasse i de 7 Lærefag, som her afsluttes, nemlig: Dansk, Latin, Græsk, Religion, Historie, Matematik og Naturlære.

4. a. Ved den for Afgangsexamen gjældende Charakterberegning*) følges den Grundsætning, at „ingen Charakter i noget Fag regnes høiere eller lavere end i det andet, men at alle de enkelte Charakterer i lige Grad tælle med til Hovedcharakterens Bestemmelse.“ Idet der saaledes til Opnaelsen af en god Hovedcharakter vindes ligesaa Meget ved den mindre Flid og Anstrængelse, der behøves for at aflægge en god Prøve i de lettere Fag, som ved den større, de vanskeligere Fag udkræve, ligger der i denne Charakterberegning en ikke ringe Fristelse for Disciplene til at dyrke Bifagene paa Hovedfagernes Bekostning. De uheldige Virkninger heraf vise sig især paa Undervisningens høiere Trin, altsaa

*) Angaaende hele dette Punkt slutte vi os i det Væsentlige til de af Prof. M. Hammerich i hans Minoritetsbetænkning „om Hovedcharakterer ved de lærde Skolers Afgangsprøve“ (aftrykt i Progr. f. Borgerdydskolen paa Christianshavn for 1857) udtalte Anskuelser.

netop der, hvor Skolen bør lægge an paa at samle sig i Retning af Hovedfagene som Dannelsens egentlige Tyngdepunkter. Maa det end erkjendes, at ethvert Fag, som er optaget i Skolen „udgjør et nødvendigt Element i den almindelige Dannelse“ (Mot. t. d. prov. Undvpl. S. 769*), saa følger heraf dog kun, at det ene Fag bør behandles med samme Alvor som det andet, at samme Fordringer til Duelighed bør stilles i dem alle, og at Præstationerne i dem alle bør bedømmes efter ensartede Regler, saa at den samme Specialcharakter i to Fag betegner samme Duelighedsgrad i det ene som i det andet. Derimod kan det fornuftigvis ikke antages, at alle Fag i lige Grad skulde medvirke til Disciplens almindelige Uddannelse**), saa at f. Ex. et Fag, hvori der undervises tre Timer om Ugen i de to sidste Skoleaar, skulde afsætte ligesaa megen Kundskab og Dannelse som et andet, hvori der undervises sex Timer om Ugen i de sidste 6 Skoleaar. Skal der altsaa for-

*) Paa samme Sted i Motiverne udtales, at „ethvert Fag for sig udgjør en selvstændig og integrerende Del af den lærde Undervisnings Cyclus.“ Efter vor Anskuelse ere de enkelte Fag tvertimod kun Skolens Midler til at fremme almindelig Dannelse.

***) Om Betydningen af den latinske Stileprøve udtalte den nuværende Undervisningsinspecteur sig i 1838 saaledes: „Jeg nægter ikke, at jeg ved Examen artium bygger min Dom om Candidaternes Modenhed og Dygtighed i det Hele for en god Del paa deres latinske Stile, og venter, at den, der her har tilfredsillet mest, ogsaa siden i det Hele vil tilfredsille bedst, forsaavidt ikke Forskjellen i Udfaldet af Prøven har sin Grund i den bedre eller maadeligere Undervisning, Candidaterne have havt, eller i andre særegne Omstændigheder“ („Maanedsskr. f. Lit. 19. B. S. 27 fg.).

uden Specialcharaktererne tillige gives en Hovedcharakter som Udtryk for den opnaaede Grad af almindelig Dygtighed og Dannelse, bør der ved Spørgsmaalet om hvert enkelt Fags Indflydelse paa denne formentlig tages flere Hensyn end som hidtil det ene, at det selvtrettende har Plads i den hele Række. Som almindelig Grundsætning synes det passende at kunne gjælde at lade de enkelte Fag komme i Betragtning ved Hovedcharakterens Bestemmelse „i samme Grad, som Skolen har gjort dem til Gjenstand for Disciplenes Opmærksomhed.“ Idet vi altsaa fornemmelig benytte Undervisningstimernes Antal, især i de høiere Klasser, i Forbindelse med Hjemmearbeidets Omfang som Maalestok, foreslaae vi, at Dansk, Græsk og Historie skal gjælde 2, Mathematik 3 og Latin 4 Gange saameget som Religion eller Naturlære*).

b. Ved Circularskrivelse af 4. Septbr. 1851 har den daværende Undervisningsminister meddelt Skolerne, at han, „hvor Charakteren for den skriftlige Prøve skal lægges sammen med Charakteren for den mundtlige, anseer det for tilladeligt at regne den mundtlige Prøve dobbelt og den skriftlige enkelt.“ I Henhold til hvad vi foran have udtalt om den Vægt, der formentlig bør tillægges den skriftlige Prøve i Forhold til den mundtlige, foreslaae vi, at det ud-

*) Hovedcharakteren bliver altsaa at beregne, som om der for de 7 Fag var givet 15 Specialcharakterer. Forholdet mellem Dansk, Latin og Græsk paa den ene og de fire andre Fag paa den anden Side bliver som 8 til 7; Forholdet mellem den skriftlige og mundtlige Prøve som $6\frac{1}{2}$ til $8\frac{1}{2}$.

trykkelig bestemmes, at den skriftlige og mundtlige Prøve, hvor Charaktererne for begge sammenlægges til een Specialcharakter for hele Faget, regnes lige.

c. Undervisningsplanen bestemmer Forholdet imellem Specialcharaktererne med Hensyn til Hovedcharakteren saaledes, „at to Charakterer af en høiere Grad og een Charakter, som staaer to Grader lavere, regnes lige med tre Charakterer af den mellemliggende Grad.“ Medens vi finde det rigtigt, at „Skolen ikke tillader Disciplene at forsømme et Lærefag imod at dyrke et andet saameget flittigere“ og derfor lader de daarlige Charakterer (fra tg. ned-efter) tage Mere fra end de gode lægge til, maae vi derimod, hvad de høiere Charakterer angaaer, tiltræde den af Prof. M. Hammerich forlængst udtalte og af Ministeriet (i Skr. af 12. Marts 1857) godkjendte Anskuelse, at den gjældende Beregningsmaade „lader Forskjellen mellem det virkelig Udmærkede og det jævnt Dygtige for lidet fremtræde, og giver det Middelmaadige for stor Overvægt i Sammenligning med en fortrinlig Præstation i et enkelt Fag.“ Vi foreslaae derfor at gjøre Godt til Udgangspunkt og derfra lade de to høiere Charakterer stige med voxende, de tre lavere synke med dobbelt voxende Mellemlum, saa at, naar Forskjellen mellem g. og mg. sættes lig 1, Forskjellen mellem ug. og mg. og ligesaa mellem g. og tg. bliver 2, mellem tg. og mdl. 4, mellem mdl. og slet 8 (f. Fx. ug. = 6, mg. = 4, g. = 3, tg. = 1, mdl. = ÷ 3, slet = ÷ 11) eller, med andre Ord, at bibeholde den

hidtil gjældende Beregningsmaade for Charaktererne fra mg. nedefter, men derimod opefter regne 1 ug. og 2 g. = 3 mg.

Den mindste Sum for enhver Hovedcharakter vil, naar de nuværende Bestemmelser modificeres efter de her fremsatte Forslag, blive følgende:

for første Charakter med Udmærkelse en Talværdi
af 8 ug. + 7 mg. (76),
for første Charakter 8 mg. + 7 g. (53),
for anden Charakter 8 g. + 7 tg. (31),
for tredie Charakter 6 g. + 9 tg. (27).*)

d. Naar det erkjendes, at en Candidats Modenhedstrin fortrinsvis prøves ved de skriftlige Arbejder, synes det at være i sin Orden, naar det kræves af ham, at han ved disse indtil en vis Grad skal godtgjøre sin Adkomst til at indstille sig til den mundtlige Prøve. Det var derfor efter vor Formening en

*) For at anskueliggjøre Specialcharakterernes forskellige Indflydelse paa Hovedcharakteren anføres: mg. i Dansk, Latin og Græsk, g. i de fire andre Fag giver (ringeste) 1ste Charakter; g. i Latin og Græsk, mg. i de fem andre Fag ligeledes 1ste Charakter; tg. i Latin, ug. i Mathematik, mg. i de fem andre Fag ligeledes 1ste Charakter; tg. i Latin og Græsk, ug. i Dansk, Historie og Mathematik, mg. i Religion og Naturlære ligeledes 1ste Charakter; tg. i Dansk, Latin og Græsk, mg. i de fire andre Fag 2den Charakter; mdl. i Latin og mg. i de sex andre Fag ligeledes 2den Charakter; mdl. i Latin og Græsk, ug. i de fem andre Fag ligeledes 2den Charakter; slet i Mathematik, ug. i de sex andre Fag ligeledes 2den Charakter; mdl. i Latin og Græsk, ug. i Dansk og Mathematik, mg. i de tre andre Fag 3die Charakter; mdl. i Latin og Græsk, mg. i de fem andre Fag Umoden; slet i Latin, ug. i de sex andre Fag ligeledes Umoden; slet i Mathematik og Naturlære, ug. i de fem andre Fag ligeledes Umoden.

hensigtsmæssig Bestemmelse i Frdn. 7de Aug. 1819, at den, som ikke var funden værdig til at erholde i det Mindste n. cont. for dansk eller latinsk Stil eller for Oversættelse fra Latin paa Dansk, skulde være udelukket fra at stedes til mundtlig Examen, og efter samme Grundsætning tillade vi os at foreslaae, at den, hvis Specialkarakterer for de skriftlige Prøvearbejder, naar de sammenlægges efter de ovenfor angivne Regler (saa at Udarbeidelse i Modersmaalet og skriftlig Latin [ø: Version og Stil] gjælde 2 Gange, de mathematiske Udarbeidelser tilsammen $1\frac{1}{2}$ Gang saa Meget som græsk Version) have en ringere Talværdi end 4 tlg. ($6\frac{1}{2}$), ikke skal kunne indstille sig til den mundtlige Prøve.*)

III. Naar der allerede i den tilbagevirkende Indflydelse, som de nuværende Bestemmelser for Afgangsprøvens Indretning maae udøve paa Skolen, ligger en ikke ringe Fare for, at denne, istedenfor at samle sig i Retning af Almendannelse, skal sprede sig i en Mængde kun udvortes forbundne Fagskoler, i hvilke der atter mere vil blive seet paa, hvad og hvormeget der læres, end hvorledes det tilegnes, saa forøges Faren herfor yderligere ved Beskaffenheden af flere af de Undervisningsmidler, som benyttes i de forskjellige Fag.

Lærebogens Nytte og Uundværlighed i al Skoleundervisning er saa indlysende, at den neppe kræver

*) Efter dette Forslag vil slet i dansk Stil eller skriftlig Latin (men ikke i græsk Version eller skriftlig Mathematik) udelukke fra den mundtlige Prøve.

videre Omtale; det Mislige ved dens Benyttelse ligger paa den ene Side deri, at Læreren ved Spørgsmaalet om, hvad han skal meddele sine Disciple og hvorledes han skal meddele dem det, let forledes til mere at lade sig bestemme af Bogens Medfør end af Disciplenes Trang og Fatteevne; paa den anden Side deri, at Disciplene modtage som færdige Resultater ikke blot Videnskabens Kjendsgjerninger, men ogsaa Tanker og Betragtninger, Anskuelser og Domme, uden selv at have tilbagelagt Veien som fører til dem og derved erhvervet sig Ret til deres Besiddelse, men derfor ogsaa uden klar Forestilling om deres fulde Betydning og Værd. Ligesom det derfor altid medrette kan fordres af Lærebogen, at den skal være afpasset efter de paagældende Disciples almindelige Udviklingstrin og aandelige Standpunkt, saaledes bør den ogsaa — forsaavidt den ikke er beregnet paa tillige at benyttes som Haandbog, hvad der foreøvrigt i Praxis har sine Ulemper — være saa kort, som Stoffet efter sin Natur tillader, baade forat den virkelig kan opfylde sin Bestemmelse som Hjælpemiddel til at indprænte Videnskabens Grundrids fast og varigt — hvilket vanskelig vil opnaaes, naar den indeholder saameget Detail, at det Væsentlige stilles i Skygge af det Uvæsentlige — og tillige forat der kan vindes Tid til at behandle enkelte Dele af Stoffet „i dets Oprindelighed“ saaledes, at de give en Forestilling om det Hele — en Fremgangsmaade, der i langt høiere Grad end Lærebogundervisningen egner sig

til at vække Disciplens Sands for Videnskaben og Kjærlighed til den. *)

Som en Hovedbetingelse for Skoleplanens heldige Udførelse nævnede den nuværende Undervisningsinspecteur i sin Tid, „at Lærekræfterne understøttes og ledes ved gode Lærebøger“ **). Spørges der da nu, hvorvidt denne Betingelse virkelig er fyldestgjort, da maae vi efter vor Erfaring herpaa svare, at der vistnok i adskillige Fag haves brugbare, i enkelte Fag endog fortrinlige Lærebøger, men at ikke desto mindre det overveiende Flertal af de Lærebøger, der benyttes i Skolerne, dels ved Optagelse af uforholdsmæssig Detail dels ved Mangel paa Bestemthed, Tydelighed og Korthed, overhovedet paa skolemæssig Form, dels endelig ved at gjøre for stort eller tidligt Krav paa abstrakt Opfatning, maae ansees for lidet hensigtsvarende i det Mindste for nogle af de Klasser, i hvilke de benyttes, og væsentlig bære Skylden for, at Undervisningen i adskillige Fag kommer til at overskride det Maal, der ved Planen er tilsigtet. At Misgreb ved Benyttelsen nu og da komme til, skulle vi ingenlunde nægte; saadanne ville neppe nogensinde ganske kunne udelukkes; men at forebygge dem saavidt muligt, dertil skulde netop Lærebogen selv afgive Midlet.

Idet vi under de nærværende Forhold ansee denne Gjenstand for en virkelig Velfærdssag for Skolen, tillade vi os at andrage paa, at der ved

*) S. M. Hammerich, „Om den rette Grundighed“ i Progr. f. Borgerdydsk. p. Christianshavn f. 1847.

***) „Dansk Folkeblad,“ 10. Aarg. S. 92.

bestemte Foranstaltninger virkes for Tilveiebringelsen af hensigtsmæssige Lærebøger i samtlige Undervisningsfag.

IV. Endelig skulle vi, i Henhold til et af Medundertegnede Birch tidligere leilighedsvis fremsat og motiveret Forslag*), henlede det høie Ministeriums Opmærksomhed paa det efter vor Formening Ønskelige i,

at der paa Skolens høiere Trin ved Siden af den nuværende encyklopædiske Undervisning indrettes et realistisk Cursus med Mathematik og Naturvidenskaberne som Hovedfag og de gamle Sprog (eller maaskee kun Latin) som Bifag;

at Disciplene ved Opflyttelsen i den Klasse, i hvilken Adskillelsen mellem de to Curser tager sin Begyndelse, have frit Valg imellem dem; samt

at Enhver, der har gjsnnemgaaet det realistiske Cursus og bestaaet den dertil hørende Afgangsprøve, har samme Adkomst som den, der har bestaaet den nuværende Afgangsexamen, til akademisk Borgerret, dog at han, for at stedes til theologisk eller philologisk-historisk (maaskee ogsaa juridisk) Embedsexamen, forinden maa underkaste sig en præliminair Prøve ved Universitetet og ved samme godtgjøre, at han er i Besiddelse af samme Kundskab og Færdighed i de gamle Sprog, som den, der ved Skolens Afgangsexamen kræves af de studerende Disciple.

*) S. Mtrpltsklns. Progr. f. 1848 S. 47 fgg.

II.

EFTERRETNINGER

OM

HORSSENS LÆRDE SKOLE

FOR SKOLEAARET 1860—61.

AF

F. C. C. Birch.

1. Examinier.

1. **Aarsprøven 1860** afholdtes fra 9de til 19de Juli overensstemmende med det i forrige Aars Efterretninger meddelte Schema. Efter tilendebragt Prøve opflyttedes 6te Klasses 8 Disciple alle i 7de Kl., 5te Klasses 9 Disciple alle i 6te Kl., af 4de Klasses 17 Disciple 14 i 5te Kl., af 3die Klasses 20 Disciple 14 i 4de Kl., af 2den Klasses 25 Disciple 19 i 3die Kl. og af 1ste Klasses 18 Disciple 15 i 2den Kl.

2. **Afgangsprøven 1860.** Ifølge Ministeriets Bestemmelse i Skrivelse af 11te Juni f. A. foretoges den skriftlige Prøve her, ligesom ved de øvrige lærde Skoler, den 23de, 25de og 26de s. M. Den mundtlige Prøve, der overværedes af Undervisningsinspec-teuren, afholdtes i Forbindelse med Sholens Aars-prøve i den i forrige Aars Program angivne Orden.

I Censuren over de enkelte Prøver deltog med vedkommende Skolens Lærere: Undervisningsinspec-teuren Conferentsraad Madvig i Dansk, skriftlig Latin, Græsk og Geographi, Professor ved Kjøbenhavn's Universitet Ussing i Latin, Pastor Boesen i Religion og Overlærer ved Odense Cathedralskole Kragh i Mathematik og Naturlære.

Charaktererne for de Candidater, der efter at have bestaaet Prøvens anden Del afgik til Universi-tetet, findes anførte paa omstaaende Liste.

Candidaterne.	Afgangsprøvens 1ste Del.				Afgangsprøvens 2den Del.									Hoved-Character.	Hebraisk.
	Tydk.	Fransk.	Geographi.	Naturhistorie.	Dansk.	Latin, skriftlig.	Latin, mundtlig.	Gresk.	Religion.	Historie.	Arithmetik.	Geometri.	Naturalærg.		
1. E. A. T. E. Söeborg (opt. i 3. Kl. 1852.)	Mg.	Mg.	Mg.	Ug.	Mg.	Mg.	Ug.	Mg.	G.	G.	Mg.	Mg.	G.	<i>Første Character.</i>	Mg.
2. N. H. Jörgensen (opt. i 2. Kl. 1851.)	Mg.	Mg.	G.	Mg.	Mg.	G.	Mg.	G.	Mg.	Mg.	G.	G.	G.	<i>Første Character.</i>	Tg.
3. O. S. F. Wolder (opt. i 1. Kl. 1851.)	Mg.	Mg.	G.	Mg.	Mg.	Mg.	Tg.	Mg.	G.	Mg.	G.	Tg.		<i>Anden Character.</i>	"
4. C. D. Danielsen (opt. i 2. Kl. 1853.)	Mg.	G.	Mg.	Mg.	G.	G.	Mg.	G.	Mg.	Mg.	Mg.	Ug.	Mg.	<i>Første Character.</i>	"

3. **Halvaarsprøven 1861.** Den skriftlige Del af denne Prøve foretoges 8de og 9de Februar og bestod i dansk og latinsk Stil, latinsk Version og matematisk Udarbeidelse for 7de Klasse; dansk, tydsk og latinsk Stil samt latinsk Version for 6te Klasse; tydsk og latinsk Stil, fransk og latinsk Version for 5te Klasse; dansk og latinsk Stil, fransk og latinsk Version for 4de Klasse; dansk og latinsk Stil, latinsk Version og Regning for 3die Klasse; dansk Stil, tydsk Version og Regning for 2den Klasse; dansk Stil og Regning for 1ste Klasse. Den mundtlige Prøve, ved hvilken alene Retor var Censor, afholdtes 12te, 13de og 14de s. M. Gjenstandene for den vare: i 7de Klasse Historie; i 6te Klasse Fransk og Græsk; i 5te og 4de Klasse Græsk; i 3die Klasse Latin; i 2den Klasse Fransk; i 1ste Klasse Historie; desuden for de ikke-studerende Disciple Engelsk.

II. Skolens Disciple.

Ved Afslutningen af forrige Aars Beretning var Disciplenes Antal 111. Af disse bleve foruden de foran nævnte 4 Candidater, der dimitteredes til Universitetet, endnu 21 andre udmeldte af Skolen dels før det nye Skolcaars Begyndelse dels i Løbet af samme, nemlig: A. Gjellerup, U. E. Rosing, H. Levy og J. P. V. Møller (alle ikke-studerende) af 5te Klasse; I. G. Ibsen, O. T. Jacobsen, H. A.

Lemming, P. V. Muth-Rasmussen, J. P. M. Balle, P. Thomsen og F. V. Møller (alle ikke-studerende) af 4de Klasse; P. L. Hansen. E. C. E. Crone og U. O. E. Hjort (de to sidstnævnte ikke-studerende) af 3die Klasse; P. E. Nielsen, N. A. Jacobsen og J. A. F. Fibiger af 2den Klasse; S. J. Krøll, H. G. E. Petersen, S. T. V. Mølmark og P. N. Raun af 1ste Klasse. Derimod ere 22 nye optagne, saa at Skolen fortiden tæller 108 Disciple (59 indenbyes og 49 udenbyes), der efter Censuren for afvigte Mai Maaned ere ordnede i de forskjellige Klasser saaledes, som efterstaaende Liste udviser. Ved de nyoptagne er Fædrenes Navn og Stilling tilføiet i Parenthes.

VII Klasse.

1. C. C. Heide. 2. H. Jespersen. 3. L. T. Mygind. 4. J. C. Federspiel. 5. H. A. Hansen. 6. J. H. Leunbach. 7. C. E. Jensen. 8. H. V. T. F. Bang. 9. J. Paludan. 10. H. V. Jensen. 11. L. Arntzen. 12. G. P. H. Borch. 13. T. C. F. Møller.

VI Klasse.

1. H. F. Paludan. 2. H. A. Møller. 3. C. E. Paludan. 4. H. C. Møller. 5. P. Tommerup. 6. F. V. Grüner. 7. L. P. Fabricius. 8. F. A. Roepstorff. 9. C. G. Leunbach.

V Klasse.

1. H. G. S. Sabroe. 2. H. E. J. Mylord. 3. P. S. Christensen. 4. J. N. Zahrtmann.

5. P. T. Sveistrup. 6. H. A. I. Jensen. 7. H. A. Rosendahl. 8. J. A. I. Køster. 9. C. L. Hansen (ikke-studerende). 10. M. C. Nielsen.

IV Klasse.

1. J. M. Secher. 2. P. Sveistrup. 3. J. R. J. Rasmussen (ikke-studerende). 4. A. V. Kruse. 5. H. H. L. Seligmann. 6. A. H. Dændler. 7. C. P. S. Neergaard. 8. A. B. Haas (ikke-studerende). 9. S. T. Leunbach. 10. J. M. Kirkeby. 11. S. Bay (ikke-studerende). 12. L. F. S. Køster. 13. G. V. Jensen (ikke-studerende).

III Klasse.

1. A. G. Linde (Vare- og Vexelmægler L. i Kjøbenhavn). 2. N. F. Stegmann. 3. B. C. Fischer (ikke-studerende). 4. L. C. E. Jacobsen. 5. C. C. T. Madsen. 6. Z. Cohn. 7. C. D. E. Fog. (Pastor F., Sognepræst til Skjolde i Aarhus Stift). 8. P. T. Madsen. 9. H. L. Muth-Rasmussen. 10. C. Monberg (ikke-studerende). 11. O. P. H. C. Ritto (ikke-studerende). 12. F. O. C. Jensen (ikke-studerende). 13. H. J. G. Finely (ikke-studerende). 14. H. I. Cohn. 15. L. L. Tvilstedgaard (Skolelærer i Serritslev i Aarhus Stift T.). 16. A. Rosing. 17. J. G. Poulsen (ikke-studerende). 18. V. A. Rosendahl. 19. H. P. Heide (ikke-studerende). 20. V. L. Jespersen. 21. J. M. Vogelius. 22. A. F. V. Lihme (ikke-studerende). 23. J. Møller (ikke-studerende). 24. A. E. Kjær. 25. J. Anthon.

II Klasse.

1. M. J. Cohn.
2. M. H. Grabow (Gjæstgiver G. i Silkeborg).
3. J. C. Paludan (Cancel-liraad, Herredsskriver P. i Veile).
4. A. H. v. Essen.
5. H. C. V. Køster (Pastor K., Sognepræst til Østbirk og Yding i Aarhus Stift).
6. J. M. T. C. Petersen (afg. Proprietair P. til Laagegaard ved Veile).
7. E. S. Mylord.
8. V. A. Bruun.
9. T. L. Hansen-Mickdal.
10. J. C. A. Christensen.
11. V. Carstensen.
12. V. Bay.
13. B. J. M. Soele.
14. R. T. Bøttger (Pastor B., Sognepræst til Barrit og Vrigsted i Aarhus Stift).
15. J. M. F. Monberg.
16. P. A. Herskind.
17. G. P. Møller.
18. F. L. Crone.
19. C. J. T. S. Eskildsen.
20. A. O. Haas.
21. C. C. Boeck.
22. S. Levy.

I Klasse.

1. S. H. L. Jacobsen (Justitsraad, Amtsforvalter J. i Veile).
2. C. V. Boesen (Pastor B., Fængselspræst ved Horsens Tugthuus).
3. J. C. Thorborg (Sognefoged, Gaardeier T. i Over-Barrit).
4. V. T. Strange (Kjøbmand S. i Horsens).
5. J. A. E. Scidel (afg. Vinhandler S. i Horsens).
6. A. M. Brandt (Kjøbmand B. i Horsens).
7. C. J. S. Finely.
8. H. L. J. Sidenius (Pastor S., Sognepræst til Brendrup og Ore i Fyens Stift).
9. H. C. Fischer (Fabrikant F. i Østbirk).
10. E. J. Black (Physicus B. i Horsens).
11. C. F. Paludan (Provst for Bjerre og Hatting Herreder P. i Raarup).
12. A. T. Lerche (Kjøbmand L. i Horsens).
13. O. Møller (Forpagter af Bygholms Mølle M.).
14. A. C. Pe-

tersen (Kammerraad, Toldinspecteur P. i Horsens). 15. C. R. A. v. Jessen (Kammerherre, Borge-
mester v. J. i Horsens). 16. O. J. P. D. Høst.

III. Undervisningen.

1. De ugentige Undervisningstimers Fordeling paa de enkelte Lærefag vil sees af efterstaaende Tabel, paa hvilken A og B ved VII Klasse betyder ældste og yngste Afdeling, S og R ved III, IV og Klasse studerende og ikke-studerende Disciple.

Fagene.	I.		II.		III.		IV.		V.		VI.	VII.		Sum- ma.
	S.	R.	S.	R.	S.	R.	S.	R.	S.	R.		A.	B.	
Dansk	6	5	3		2	1	2	1	2	1	2	2		23
Tydsck	5	4	3		3		3		3		3	„		21
Fransk	„	5	4		3		3		3		3	1		19
Engelsk	„	„		4		3		3		3	„	„		7
Latin	„	„	8		9		9		9		9	10		45
Græsk	„	„	„		5		5		5		5	6		21
Hebraisk	„	„	„		„		„		„		„	3	3	6
Religion	3	2	2		2		2		2		2	2		15
Historie	4	4	3		3	2	3	2	3	2	3	4		26
Geographi	3	2	2		1	1	2	1	2	1	2	„		13
Regn. og Mathem.	4	4	4		4	2	4	2	4	2	4	4	4	36
Naturlære	„	„	„		„		„		„		„	3	3	6
Naturhistorie	3	3	2		2	1	2	1	2	1	2	„		15
Skrivning	4	3	2		1		„		„		„	„		10
Tegning	2	2	2		„		„		„		„	„		6
Sang	1	1	1		1		1		1		1	1		4
Gymnastik	2	2	2		2		2		2		2	2		6
Ialt ugentl. Timer	37	37	38	34	38	36	38	36	38	36	38	38	38	

Undervisningens Fordeling mellem Lærerne har været følgende:

1. Rector: Dansk Stil, Latin og Græsk i VII Kl. 18 Tim.
2. Overlærer Ekeroth: Matematik IV—VII Kl., Naturlære i VII Kl. 28 —
3. Overlærer Thornam: Latin i IV og VI Kl., Græsk i V Kl., Engelsk med de ikke-studerende Disciple af III—V Kl. 30 —
4. Adjunct Schmidt: Geographi i I—VI Kl., Regning i I—III Kl. og med de ikke-studerende Disciple af IV og V Kl. 27 —
5. Adjunct Jørgensen: Historie i III—VII Kl., Naturhistorie i III—VI Kl. 27 —
6. Adjunct Bisted: Fransk i II—VII Kl., Naturhistorie i I og II Kl. 25 —
7. Adjunct Bruun: Tydsk i I—VI Kl., Skrivning i III og IV Kl. 24 —
8. Adjunct Müller: Dansk i I og II Kl., Hebraisk i VII Kl. A. og B, Historie i I og II Kl. 25 —
9. Adjunct Bøggild: Latin i III og V Kl., Græsk i IV og VI Kl., Skrivning i I og II Kl. 34 —
10. Adjunct Scharling: Dansk i III—VII Kl., Religion i I—VII Kl. 26 —
11. Timelærer Nielsen: Tegning i I—III Kl. 6 —
12. Syngelærer Mørch: Sang i hele Skolen 4 —
13. Toldassistent Atterup: Gymnastik i hele Skolen. 6 —

Under 20. August f. A. bifaldt Ministeriet Rectors Indstilling om, at der i een ugentlig Time tilbydes dem af 7de Klasses Disciple, der attraaet, Undervisning i Fransk, for at give dem Leilighed til, uafhængigt af Examenshensyn og uden Hjemmelectier, at vedligeholde den Færdighed i dette Sprog, de i den foregaaende Klasse have opnaaet.

Under 16. Februar d. A. tilskrev Ministeriet Rector saaledes:

„Saavel i Betragtning af Ungdommens Stilling overhovedet, efterat den almindelige Værnepligt er indført, som med særdeles Hensyn til Forholdene ved de lærde Skoler, hvor Disciplene efter den gjældende Undervisningsplan nu holdes tilbage til en Alder, der synes at opfordre til at give de Færdigheder, der ved Legemsøvelserne i Skolen søges dem bibragte, en videre Udstrækning, beregnet, mere end hidtil har været Tilfældet, paa hvad Discipulen i en senere Alder practisk kan føre sig til Nytte, har det forekommet Ministeriet at være ønskeligt, at Skydeøvelser bleve indførte som Del af de til den gymnastiske Undervisning for Skolens øverste Klasse hørende Gjenstande, og navnlig Skiveskydning med Riffel paa en efter Skolens Forhold til Øiemedet svarende Maade.

Ministeriet skal derfor tjenstlig have Hr. Professoren anmodet om at tage Sagen under Overveielse saavel særligt med Skolens Gymnastiklærer eller med en Mand paa Stedet, hvis der findes en Saadan, der kan tiltroes en sagkyndig Mening om Anliggendet

og muligt egner sig til i sin Tid at overtage Ledelsen af Øvelserne, som med Skolens Lærere i det Hele, og derefter at meddele Ministeriet Deres gode Ytringer og nærmere Forslag, til hvilket Man maatte ønske knyttet en bestemt Opgivelse af det Antal Riffelgeværer, som efter Discipeltallet i øverste Klasse vilde behøves, og en løselig Beregning over de Udgifter, som Foranstaltningens Iværksættelse iøvrigt vilde medføre.“

Under 13. April næstefter indsendtes det af Ministeriet forlangte Forslag, ledsaget af et Overslag over Udgifterne, ligesom senere Gymnastikdirectøren under sit Ophold her paa en Inspectionsreise har confereret med Rector og Gymnastiklæreren om Øvelsernes hensigtsmæssigste Ordning og Ledelse.

2. Følgende Pensa ere i Aarets Løb gennemgaaede i de forskjellige Fag og Klasser:

Dansk.

I Klasse. Hjorts Børneven (S. 233—346, 483—503) er benyttet til Oplæsning, Gjenfortælling og sproglig Analyse. Af samme Bog ere 12 Digte lært udenad. Bojesens Sproglære er læst indtil Ordstillingen, med Forbigaaelse af de fleste Anmærkninger. 3 Stile ere skrevne om Ugen (ialt 112) og have bestaaet i Dictat, Oversættelse fra Tydsk og Gjengivelse af en Fortælling. — II Kl. Hjorts Børneven (S. 399—438, 483—532, 620—663, 697—742) er benyttet paa samme Maade som i foregaaende

Klasse. Af Skoubøe's „udvalgte Digte til Udenadslæren“ ere 19 Digte lærte udenad. Bojesens Sproglære er læst og repeteret. 2 Stile ere skrevne om Ugen (ialt 80) og have aflæxlende bestaaet i Dictat, Gjengivelse af en Fortælling, Oversættelse fra Tydsk og grammatikalske Øvelser. — III Kl. Holsts prosaiske Læsebog (S. 1—50 og 96—156) er benyttet til Oplæsning, sproglig Analyse og Øvelse i at gjengive og udvikle det Læste. Af Sammes poetiske Læsebog (S. 86—156) ere endel Digte læste og 4 længere Digte lærte udenad. Bojesens Sproglære er repeteret. 1 Stil ugentlig (ialt 37) af fortællende eller beskrivende Indhold. — IV Kl. Af Holsts prosaiske Læsebog de fleste Stykker fra S. 133—308; af Sammes poetiske Læsebog de fleste Digte fra S. 160—260. 4 længere Digte ere lærte udenad. Den nordiske Mythologi er gennemgaaet efter Dorphs Omrids og jevnside hermed læst udvalgte Partier af „Nordens Guder.“ 34 Stile. — V. Kl. Af Holsts poetiske Læsebog er Størstedelen af det sidste Parti (S. 238—290) gennemgaaet. Desuden er læst: Oehlenschlägers „Hakon Jarl,“ „Vautundurs Saga“ og udvalgte Sange af „Nordens Guder“; Holbergs „Erasmus Montanus“ og de første fem Sange af „Peder Paars,“ Heibergs „Elverhøi,“ Hertz's „Flyttedagen.“ Dorphs Mythologi repeteret. 32 Stile. De ikke-studerende Disciple af denne og den foregaaende Klasse have desuden læst flere af Holbergs „Epistler“ samt Stykker af hans Autobiographi; „den politiske Kandestøber“ og „den Stundesløse;“ Oehlenschlägers „Hroars Saga;“ Heibergs „Alferne.“ Lige-

ledes have de særligt skrevet 10 Stile. — VI Kl. Den danske Literaturs Historie indtil Ewald er gennemgaaet efter Thortsens Haandbog. Til Læsning er benyttet: Kæmpeviserne, Holbergs Epistler, „Jean de France“ og „den Vægelsindede;“ Oehlschlägers „Aladdin“ og „Dina;“ Poul Møllers „en Students Eventyr;“ Heibergs „de Uadskillige,“ foruden forskjellige mindre Prøver af den ældre Literatur. 19 Stile. — VII Kl. Med Benyttelse af Thortsens Haandbog er den danske Literaturs Historie gennemgaaet fra Ewalds indtil den nyeste Tid; Baggesen og Oehlschläger have været Gjenstand for en noget udførligere Behandling. 13 Timer ere anvendte paa at øve Disciplene i at læse og forstaae Svensk, hvortil de i Flors Læsebog meddelte Prøver af svenske Forfattere have været benyttede. 16 skriftlige Udarbejdelser.

Tydsck.

I Kl. Lassens Læsebog for de lavere Klasser S. 1—96. Af Bruuns Grammatik er læst det Vigtigste af Formlæren. 1 Gang om Ugen (ialt 38 Gange) Dictat efter et i Læsebogen foresat Stykke. — II Kl. Banks Læsebog S. 193—232, 238—270 og 279—312. Af Bruuns Grammatik er Formlæren læst noget udførligere end i Iste Klasse, og det Læste repeteret. 1 Gang om Ugen (ialt 34 Gange) Dictat og et Par Gange skriftlig Øvelse i at conjugere et Verbum. — III Kl. Hjorts Læsebog S. 20—93. Af Bruuns Grammatik er læst det Vigtigste af Formlæren og af Syntaxen det Vigtigste af Casus-

læren (Kap. 1—5). Til mundtlig Oversættelse fra Dansk paa Tydsk er benyttet Holbechs og Petersens Materialier, hvoraf paa denne Maade er gennemgaaet den anden Fjerdedel af Stykkerne 1—58. Efter samme Bog er skrevet ialt 34 Stile, af hvilke hver har indeholdt omtrent 5 Linier af den trykte Bog. — IV Kl. Hjorts Læsebog S. 155—235; af Jürs's og Rungs „Deutsche Dichter“ de med Stjerne betegnede Stykker indtil Romantikerne (ialt 22 Nummere). Af Bruuns Grammatik er det Vigtigste af Syntaxens sidste Halvdel (Kap. 6—11) læst og repeteret, det tidligere Læste repeteret; nogle korte lexikalske Bemærkninger om Præpositioner, Adverbier og Conjunctioner ere læste efter Manuscript. Lassens Opgaver til tydske Stile (S. 1—26) ere benyttede dels til mundtlig Oversættelse dels til Stil. Der er skrevet ialt 35 Stile, af hvilke hver har indeholdt omtrent 10 Linier af den trykte Bog. — V Kl. Hjorts Læsebog S. 235—414; Jürs's og Rungs „Deutsche Dichter“ S. 155—184 og 207—221. Bruuns Grammatik er læst fuldstændigt tiligemed det Vigtigste af Orddannelseslæren (et Udvalg af det i Programmet for 1855 meddelte Omrids) og nogle kortfattede lexikalske Bemærkninger om Præpositioner, Adverbier og Conjunctioner. Lassens Opgaver til tydske Stile (S. 132—161) ere benyttede dels til mundtlig Oversættelse dels til Stil. Der er skrevet ialt 36 Stile, af hvilke hver har indeholdt omtrent 12 Linier af den trykte Bog. — VI Kl. Hjorts Læsebog S. 415—590; Jürs's og Rungs „Deutsche Dichter“ S. 1—155, 184—206, 222—269.

Desuden har hver af Disciplene en Gang om Maanednen opgivet et paa egen Haand læst Stykke af en eller anden tydske Forfatter. Lassens Opgaver til tydske Stile (S. 281—318 og S. 77—103) ere i 1 ugentlig Time benyttede dels til mundtlig Oversættelse dels til Stil. Der er skrevet 36 Stile, af hvilke hver har indeholdt omtrent 16 Linier af den trykte Bog. Grammatik har ikke været læst lectievis, men det Vigtigste af den er efter Tid og Leilighed gennemgaaet af Læreren i Undervisningstimerne. Efter Manuscript er læst en ganske kort Oversigt over den nyere tydske Poesi, der saavidt mulig er sat i Forbindelse med det i Læsebøgerne indeholdte Udvalg af Forfatternes Værker.

Fransk.

II Kl. Borrings Læsebog for Begyndere S. 1—61, 85—103, 127—139. Det Allervigtigste af Formlæren efter Ingerslevs Grammatik. — III Kl. Lassens Læsebog for Skolernes lavere Klasser (2den Udg.) S. 145—229. Formlæren efter Abrahams's Sproglære med Forbigaaelse af Enkelthederne om Substantivernes Kjen. — IV Kl. Lassens Læsebog for Skolernes lavere Klasser S. 111—141 og 153—222. Formlæren gjentagne Gange repeteret. — V Kl. P. Mérimée's *Colomba suivi de la Mosaïque* S. 1—151. Af Formlæren ere Verberne repeterede. Syntaxen er læst og tildels repeteret efter Ingerslevs Grammatik. 24 Stile ere skrevne efter Sibberns Stiløvelser, 2det Afsnit (i Gjennemsnit hver paa 13 Linier), efterat de foresatte Stykker først

ere blevne mundtlig gjennemgaaede paa Skolen. Syv Gange i Aarets Løb ere Disciplene blevne prøvede i deres Privatlæsning, der i Gjennemsnit har havt et Omfang af 40 Sider hver Gang for hver Discipel. — VI Kl. Af Borrings *Etudes littéraires* er læst de prosaiske Stykker af det 18de og 19de Aarhundredes Forfattere, efter Tidsfølgen, indtil Mignet. P. Mérimée's *Colomba suivi de la Mosaïque* S. 82—185 og 286—312. 26 Stile efter Sibberns Stiløvelser, 3die Afsnit (S. 8—14), i Gjennemsnit hver paa 12 Linier. Syv Gange ere Disciplene blevne prøvede i deres Privatlæsning. Siden Nytaar er 1 af de 3 ugentlige Timer bleven anvendt til Oversættelse *ex tempore* af Lassens „Fransk Extemporal-læsning for Skolernes høiere Klasser“. — VII Kl. P. Mérimée's *Colomba suivi de la Mosaïque* er oversat *ex tempore* fra S. 191—431; til mundtlig Oversættelse fra Dansk til Fransk er benyttet Lassens Opgaver til franske Stile, Nr. 1—16 og 71—114. Alle Klassens Disciple have deltaget i Undervisningen.

Engelsk.

(Kun de ikke-studerende Disciple). III Kl. Repps *English stories* S. 29—58 og 117—142. Formlæren efter Mariboecs Grammatik. Stil efter Listovs Elementarbog. — IV og V Kl. Marryats *The mission* S. 1—168. 2 Stile om Ugen, af hvilke den ene skreves paa Skolen og bestod i Gjengivelse efter Ankers Parleur.

Latin.

III Kl. Af Borgens Læsebog er læst de 4 første Afsnit, Nr. 36—52, udtogsvis. Af Glosesamlingen i samme Bog S. 1—9. Af Madvigs Sproglære det Vigtigste af Bøiningsslæren. — IV Kl. Af Borgens Læsebog de fleste Fabler i 5te Afsnit; af 6te Afsnit Nr. 1—53; Jacobs's og Dørings „lateinisches Elementarbuch“, 2det Bind S. 1—42; 3die Bog af Cæsars Gallerkrig. Af Madvigs Sproglære Formlæren og de vigtigste Regler af Ordføiningslærens 1ste Afsnit samt enkelte Regler af 2det Afsnit. 70 Stile, hver paa 10 til 15 trykte Linier; 8 Versioner; af og til Øvelse i mundtlig Oversættelse fra Dansk til Latin efter Ingerslevs Materialier. — V Kl. 3die Bog af Cæsars Gallerkrig; Sallusts Jurgurtha; 380 Vers af Ovids Forvandlinger. Af Madvigs Sproglære: Lydlæren, Bøiningsslæren og 1ste Afsnit af Ordføiningslæren. I den første Del af Skoleaaret Øvelse i mundtlig Oversættelse fra Dansk til Latin. 70 Stile, hver paa 16 til 18 trykte Linier, og 8 Versioner. — VI Kl. Livius's 1ste og 5te Bog. Af Madvigs Sproglære: Orddannelseslæren og Ordføiningslæren fra § 346 til Enden. Øvelse i mundtlig Oversættelse fra Dansk paa Latin efter Henrichsens Materialier. 64 Stile, hver paa 16 til 18 Linier; 10 Versioner. — VII Kl. Cicero *de officiis*, 1ste Bog; Talen for Milo og for Ligarius; Seneca *de beneficiis*, 2den Bog; 3die og 4de Bog af Virgils Æncide; 1ste Bog af Horats's Oder og 2den Bog af hans Breve. Det ældste Parti af Disciplene har desuden repeteret:

Ciceros 4 Taler mod Catilina og 1ste Bog af hans *Tusculanæ disputationes*; 1ste, 2den og 5te Bog af Livius; 1ste Bog af Tacitus's Annaler; 1ste og 2den Bog af Virgils Æneide; 4de Bog af Horats's Oder og 1ste Bog af hans Breve. Extemporal Oversættelse fra Latin paa Dansk efter Henrichsens Opgaver. Madvigs Sproglære repeteret. Bojesens Antiquiteter læste udtogsvis, af det ældste Parti tillige Tregders Literaturhistoric. 45 Stile, hver af omtrent en trykt Sides Længde; 8 Versioner.

Græsk.

IV Kl. Bergs Læsebog for de første Begyndere fuldstændigt; samme Forfatters Læsebog for andet Aars Cursus S. 1—14 udtogsvis. Af Tregders Formlære er læst det Vigtigste af Lydlæren og Bøiningslæren. — V Kl. Xenophons Anabasis, 3die og 4de Bog samt de 2 første Kapitler af 5te Bog. Tregders Formlære repeteret; Madvigs Ordføiningslære benyttet til Henvisning. — VI Kl. Herodots 1ste Bog; Odysseens 18de Bog. Tregders Formlære repeteret. De vigtigste Regler af Madvigs Ordføiningslære indtil Kapitel 7 i 2det Afsnit (Sætningsforbindelse). — VII Kl. Herodots 1ste Bog; Platons Kriton; Isokrates's Areopagitikos; Odysseens 19de, 20de og 21de Bog. Det ældste Parti har desuden repeteret: Herodots 9de Bog; Platons *Apologia Socratis*; Isokrates's Panegyrikos; Odysseens 17de og 18de Bog. Grammatiken repeteret. Tregders Mythologie benyttet til Henvisning. Bojesens Antiquiteter og Tregders Literaturhistoric læste udtogsvis af det ældste Parti.

Hebralsk.

VII Kl. B. De 16 første Kapitler af Genesis. Formlæren efter Whitte. — VII Kl. A. Genesis. Whittes Sproglære.

Religion.

I Kl. Luthers Katechismus. Balslevs Bibelhistorie forfra indtil Moses, samt Jesu og Apostlernes Historie. 1ste Mosebog er benyttet til Oplæsning. 8 Psalmer lærte udenad. — II Kl. Balslevs „Forklaring til Luthers Katechismus“ § 7—19 og § 45—65. Herslebs større Bibelhistorie fra Moses indtil Rigernes Deling (5te Periode). 7 Psalmer. — III Kl. Balslevs Forklaring § 55—82 (1ste og 2den Troesartikel). Af Herslebs Bibelhistorie: det jødiske Folks Historie fra Samuels Tid til Enden; 1ste og 2den Periode af den evangeliske Historie. 6 Psalmer. — IV. Kl. Balslevs Forklaring § 95—115 (Stykkerne om Bønnen og Sacramenterne). Af Herslebs Bibelhistorie er læst den evangeliske Historie indtil 4de Periode (Jesu Lidelseshistorie), med jevnlig Benyttelse af det nye Testamente. 6 Psalmer. — V Kl. Med Balslevs Forklaring som Grundlag og med friere Benyttelse af Guds Lærebog ere denne sidstes 2 første Kapitler gennemgaaede. Efter det nye Testamente er læst „Apostlernes Gjæringer“. Udsigt over det gamle Testaments Bøger og Repetition af den jødiske Historie efter Hersleb. — VI Kl. Guds Lærebog fra 3die Kapitel til 4de Kapitel II (S. 97—196). Udsigt over det nye Testaments Bøger og Repetition af den evangeliske Historie efter Hersleb.

— VII Kl. Marci Evangelium i Grundsproget. Guds Lærebog fra 4de Kap. II til Enden; den foregaaende Del af Bogen repeteret. Udsigt over Kirkehistorien efter Mørk-Hansens Lærebog.

Historie.

I Kl. Oldtidens og Middelalderens Histotie efter Kofods fragmentariske Lærebog. — II Kl. Middelalderens og den nyere Historie efter samme Lærebog. — III Kl. Middelalderens Historie efter Bohr. — IV Kl. Den nyere Tids Historie indtil Revolutionen 1789 efter Bohr. — V Kl. Den nyeste Tids Historie (fra 1789) efter Bohr; Oldtidens Historie indtil den peloponnesiske Krig efter Thrige (til S. 76). De ikke-studerende Disciple af denne og den foregaaende Klasse have desuden læst Danmarks Historie efter Allen (med Forbigaaelse af endel Enkeltheder af den indre Historie). — VI Kl. Oldtidens Historie efter Thrige (det Geographiske efter Königsfeldt). — VII Kl. Oldtidens Historie efter Thrige. Middelalderens og den nyere Tids Historie til 1648 efter Bohr og Allen. Det ældste Parti har desuden repeteret den nyere Tids Historie fra 1648 til Nutiden.

Geographi.

I Kl. Oversigt over hele Jordbeskrivelsen efter Ingerslevs mindre Lærebog. — II Kl. Velschows Lærebog forfra indtil Spanien. — III Kl. Europas øvrige Lande efter samme Lærebog. — IV Kl. Asien efter Velschow og (for Oldtidens Vedkommende) Königsfeldt. — V Kl. Asien, Afrika, Amerika og

Australien efter Velschow; Afrikas gamle Geographi efter Kønigsfeldt. De ikke-studerende Disciple af denne og foregaaende Klasse have desuden repeteret hele Ingerslevs mindre Lærebog. — VI Kl. Hele Geographien efter Velschow. Den gamle Geographi efter Kønigsfeldt.

Mathematik.

De tre nederste Klasser ere øvede i praktisk Regning efter Mundts Regnebog, I Kl. fra S. 3—33 II Kl. fra S. 22—45, III Kl. fra S. 48—115. — IV Kl. Ramus's Arithmetik S. 1—35. Mundts Plangeometri S. 1—50. — V Kl. Ramus's Arithmetik S. 35—103 (med Forbigaaelse af Adskilligt. Decimalbrøk efter Dictat.). Mundts Plangeometri S. 50—103. De ikke-studerende Disciple af denne og foregaaende Klasse ere desuden øvede i Brøkgregning, Ligningers Opløsning og Regning med Logarithmer. — VI Kl. Ramus's Arithmetik S. 115—189 (med Forbigaaelse af Adskilligt). Mundts Plangeometri S. 115—198 samt Repetition af vigtigere Sætninger i forrige Aars Pensum. — VII Kl. B. Efter Ramus's Arithmetik: Aækker og Logarithmer. Plantrigonometrien efter Ramus. Mundts Stereometri indtil S. 261. — VII Kl. A. Grundformler af den sphæriske Trigonometri. Mundts Stereometri (med Forbigaaelse af sphærisk Geometri). Repetition af det hele matematiske Pensum.

Naturalære.

VII Kl. B. Ligevægtslæren efter Ørsted. Den chemiske Physik indtil Varmelæren efter Müller. — VII Kl. A. Den chemiske Physik efter Müller.

Mundts Grundtræk af Astronomien. Det hele Pensum repeteret.

Naturhistorie.

I Kl. Bendyrene efter Strøms Læsebog. — II Kl. Pattedyr og Fugle efter Bramsens og Dreiers Lærebog. — III Kl. Krybdyr og Fiske samt Repetition af Pattedyr og Fugle efter samme Lærebog. Den specielle Botanik efter Petits Lærebog. — IV Kl. Den almindelige Botanik efter Bramsen og Dreier, den specielle efter Petit. Indledningen til Hvirveldyrene repeteret. — V Kl. De hvirvelløse Dyr efter Lütken. Repetition af Botaniken. De ikke-studerende Disciple af denne og foregaaende Klasse have desuden repeteret Afsnittet om Hvirveldyrene. — VI Kl. Repetition af Zoologien og Botaniken. Oversigt over Forverdenens Dyr efter Jørgensens Fremstilling i Programmet for 1853.

IV. Videnskabelige Samlinger.

1. Skolebibliotheket.

Siden Afslutningen af den i forrige Aars Program meddelte Fortegnelse er Skolens Bogsamling bleven forøget med følgende Skrifter, af hvilke de fra Ministeriet sendte ere betegnede med †, Privates Gaver med*:

Æschyli tragoediæ. Ed. C. G. Schütz. Vol. 1—3. Halæ 1784—99.

Afbildninger til Planterigets Naturhistorie med Text. 1—8 H. Odense 1860.

Annaler for nordisk Oldkyndighed og Historie, udg. af det Kgl. nord. Oldskriftselskab. 1858. Kbh.

- Annuaire des deux mondes. IX. 1858—59. Paris 1860.
 Aus der Natur. Neue Folge. 1—2 B. Leipzig 1860.
 Berlin, N. J., Elementar Læroboki oorganisk Kemi. Lund 1860.
 Bernhardt, G., Grundlinien zur Encyklopædie der Philo-
 logie. Halle 1832.
 Boeckh, A., Erklärung einer ägypt. Urkunde auf Papyrus.
 Berlin 1821.
 Boettiger, C. A., Hercules in bivio. Lips. 1829.
 Bordier, H., et E. Charton, Histoire de France. T. II.
 Paris 1860.
 Brandis, Ueber die Aristotelische Metaphysik. Berlin 1834.
 — Ueber die Reihenfolge der Bücher des Aristotelischen
 Organons. Berlin 1833.
 *Bruun, C. F., Tydsk Grammatik for Borgerskoler. Horsens 1860.
 *Bugge, Th., Sphærisk og theoretisk Astronomie. Kbh. 1796.
 Callimachus. Ed. C. J. Blomfield. Lond. 1815.
 Cholevius, L., Dispositionen zu deutschen Aufsätzen. Leip. 1860.
 Dionis Chrysostomi orationes ex rec. I. I. Reiskii. V.
 I—II. Lips. 1784.
 Dionysius Halicarnassensis. Gr. et lat. ed. I. I. Reiske.
 V. I—VI. Lips. 1774—77.
 Epicteti manuale et Cebetis tabula. Gr. et. lat. ed. J.
 Schweighäuser. Lips. 1798.
 Ernesti, J. C. T., Lexicon technologiæ Græcorum rhetoricæ.
 Lips. 1795.
 †Erslev, Th. H., Supplement til „Alm. Forfatter-Lex. for
 Konger. Danmark“ indtil Udg. af A. 1855. 7. H.
 Kbh. 1859.
 Euripidis tragoediæ. Ed. G. Hermannus. V. I. p. 1—3. II.
 1—4. III. 1. Lips. 1831—41.
 Eustathii commentarii ad Homeri Iliadem (cur. G. Stall-
 baum). T. I—IV. Lips. 1827—30.
 Fallmerayer, J. P., Ueber die Entstehung der heutigen
 Griechen. Stuttgart 1835.
 Fistaine, G., Dansk-fransk Tolk. Kbh. 1860.
 — Saggi di prose e di poesie Italiane. Copenh. 1861.
 Forchammer, P. V., Achill. Kiel 1853.
 †Forchammer, G., Oversigt over d. kgl. dsk. Vidsk. Selskabs
 Forhandlinger og dets Medlemmers Arbejder. 1859 Nr.
 3—7 og 1860 Nr. 1. Kbh.
 Geppert, C. E., Ueber den Ursprung der Homerischen Ge-
 sänge. 1—2 Th. Leipzig 1840.
 Grenzboten, Die, Zeitschrift f. Politik u. Literatur, herausgeg.
 v. G. Freitag u. J. Schmidt. 19. Jahrg. Leipz. 1860.

- Grimm, J., u. A. Schmeller, Lateinische Gedichte d. 10. u. 11. Jahrhunderts. Göttingen 1838.
- Guizot, Mémoires pour servir à l'histoire de mon temps. T. 3—4. Paris 1860—61.
- Hermannus, C. F., Antiquitates Laconicæ. Marburgi et Lips. 1841.
- †Hermansen, C., Disputatio de codice evangeliorum Syriaco, a Curetono typis descripto. Hauniæ 1859. (Universitetsprogr.)
- Hirt, A., Bilderbuch f. Mythologie, Archæologie u. Kunst. 1—2. H. Berlin 1805—16.
- †Holm, E., De græske Undersaatters politiske Stilling under de romerske Keisere indtil Caracalla. Kbh. 1860. (Doctordisp.)
- Humboldt, A. v., Breve til Varnhagen v. Ense. Udvalg ved Cl. Funch. Kbh. 1860.
- Hundrup, F. E., Biographiske Efterretninger om de Candidater, som ved Kjøbenhavns Universitet have underkastet sig philologisk-historisk Embedsexamen. Kbh. 1860.
- Jahrbücher, Neue, f. Philologie u. Pädagogik. Begr. v. J. C. Jahn, herausgeg. v. R. Dietsch u. A. Fleckeisen. 1860 H. 7—12, 1861 H. 1—4. Leipzig.
- Jürgensen, Chr., Nogle Bemærkninger i Anl. af Cfrtsr. Madvig's Skrift om de lærde Skolers Undervisningsplan. Kbh. 1860.
- Kalkar, C. H., Udsigt over den evangeliske Mission blandt Hedningerne. Kbh. 1860.
- Kiepert, H., Acht Karten zur alten Geschichte. Berlin 1859.
- Klee, F., De europæiske Staters Historie siden 1816. 5—14. H. Kbh. 1860—61.
- Kloden, G. A. v., Handbuch der Erdkunde, 2 Th. Berlin 1861.
- *Kort Udsigt over det philologisk-historiske Samfunds Virksomhed i Aaret 1859—60. Kbh. 1861.
- Kurtz, I. H., Den hellige Historie. En Veiviser ved Bibellæsning. Udg. af C. Ebeling. Kbh. 1860.
- Lefolii, H. H., Et Ord under Forhandlingen om de lærde Skolers nærværende Undervisning og Undervisningsplan. Kbh. 1860.
- Levin, I., De danske Folkeviser og Herr Svend Grundtvig. Kbh. 1861.
- Libanii orationes et declamationes. Ed. J. J. Reiske. V. I—IV. Altenb. 1791—97.

- †Linde, A. C. P., Meddelelser ang. Kjøbenhavns Universitet, den polytechn. Lærestalt, Sorø Akad. og de lærde Skoler for Aarene 1849—56. 4. H. Kbh. 1860.
- Listov, A., Luthers Ungdomshistorie efter Merle d'Aubigné. Kbh. 1860.
- Longfellow, H. W., Sangen om Hiawatha, oversat af G. Bern. Kbh. 1860.
- *Macaulay, T. B., The history of England. V. 1—8. Leizig 1849—55.
- Madvig, J. N., I Anledning af de Angreb, der nylig ere gjorte paa de lærde Skolers Undervisningsplan. Kbh. 1860.
- Maximus Philosophus. Rec. E. Gerhardus. Lips. 1820.
- Mellin, G. H., Svenska Litteraturens Historia. Stockholm 1860.
- Meyer, H. A. V., Kritisk exegetisk Haandbog til Romerbrevet. Overs. af H. H. Brauneiser. Kbh. 1860.
- Mølbech, C., Dansk poetisk Anthologie. 4. D. 1. Afd. Kbh. 1840.
- Müller, K. O., Die Etrusker. 1—2. Abth. Breslau 1828.
- Mynster, J. P., Breve. Kbh. 1860.
- Nielsen, R., Paa Kierkegaardske „Stadier“, et Livsbillede. Kbh. 1860.
- Nordisk Conversationslexicon. 38—50. H. Kbh. 1860—61.
- Nordisk Universitets-Tidskrift. 6te Aarg. Kbh., Lund, Christiania, Upsala 1860—61.
- Ordbog, Dansk, udg. under Videnskabernes Selskabs Bestyrelse. 1—6. B. og 7. B. 1. H. Kbh. 1793—1853.
- Orphica. Cum not. rec. G. Hermannus. Lips. 1805.
- Orvarr Odd, Grupper och Personnager. Stockholm 1861.
- Pauly, A., Real-Encyclopädie der class. Alterthumswissenschaft, fortges. u. beend. v. C. Walz u. V. S. Teuffel. 1—6 B. Stuttgart 1839—52.
- Petermann, A., Mittheilungen über wichtige neue Erforschungen auf dem Gesamtgebiete der Geographie. Gotha 1855—60.
- Petersen, Clemens, Dramaturgisk Kritik. Kbh. 1860.
- Philologus, Zeitschrift f. d. class. Alterthum, herausgeg. v. E. v. Leutsch. 16. Jahrg. Göttingen 1860.
- Philosophorum græc. operum. reliquiæ. Rec. et ill. S. Carsten. V. I. p. 1—2. V. II. Bruxell. et Amst. 1830—38.
- Philostratorum imagines et Callistrati statuæ. Edd. F. Jacobs et F. T. Welcker. Lips. 1825.
- Plotinus de pulcritudine. Ed. F. Creuzer. Heidelb. 1814.
- Plutarchus. Index in moralia. Lips. 1782.

- Prescott, V. H., Philip den Anden. Overs. af L. Moltke. 1—2 D. Kbh. 1858—60.
- Procli opera ed. V. Cousin. T. 1—6. Paris 1820—27.
- Quarterly Review. Nr. 215—216. London 1860.
- Revue des deux mondes. 29e année. Paris 1860.
- Ritter, H., Geschichte der Philosophie. 1—8 B. Hamburg 1836—45.
- †Rosen, W. v., Om Afkommet af Syphilitiske. Kbh. 1859. (Doctordisp.)
- Rothe, C., Den augsburgske Troesbekjendelse. Kbh. 1860.
- Ruge, A., Die platonische Æsthetik. Halle 1832.
- Runeberg, J. L., Samlade Arbeten. I. Helsingfors 1861.
- Samling af Love og Anordninger m. v. udg. efter Indenrigsministeriets Foranstaltning. 1860—64. 1 H. Kbh. 1861.
- Shakspeare, W., Dramatiske Værker, overs. af P. Foersom. 3. Udg., omarbejdet af E. Lembcke. 1—2 H. Kbh. 1861.
- Scharling, C. E., og C. T. Engelstoft, Nyt theologisk Tidsskrift. 11 B. Kbh. 1860.
- *Schröder, J. H., Incunabula artis typographicæ in Svecia. Upsaliæ 1842.
- †Smith, C. G., De locis quibusdam grammaticæ lingvarum Balticarum et Slavonicarum. P. III. Hauniæ 1859. (Doctordisp.)
- Sophokles, Elektra, overs. af N. V. Dorph. Kbh. 1851.
- †Statistisk Tabelværk. Ny Række. 19 B. Kbh. 1859.]
- †Steenberg, V., Den syphilitiske Hjernebetændelse. Kbh. 1860. (Doctordisp.)
- Steenstrup, M. G. G., Dansk Maanedsskrift. 2. Række. Aargang 1860. Kbh.
- †Stephani, H., thesaurus græcæ lingvæ. V. I. fasc. 8. Paris.
- Strabonis geographica. Ed. J. B. Siebenkees. T. 1—6. Lips. 1796—1811.
- Strack, J. H., Das altgriechische Theatergebäude. Potsdam 1843.
- Süwern, J. W., Ueber Aristophanes Wolken. Berlin 1826.
- Theophrasti Eresii opera ex rec. F. Wimmer. T. I—II. Lips. 1854.
- Thiele, I. M., Den danske Almues overtroiske Meninger. Kbh. 1860.
- Romantiske Dramer. Kbh. 1860.
- Tidsskrift, Antiquarisk, udg. af det kgl. nord. Oldskrift-Selskab. 1858. Kbh.

- Tidsskrift, Historisk. 3. Række. Udg. af d. danske hist. Forening.
 Red. af N. L. Westergaard. 1. B. 2. H. Kbh. 1859.
- Matematisk, udg. af H. C. F. C. Schjellerup og C. Tychsen. 1860 Nr. 7—12. 1861 Nr. 1—6. Kbh.
- f. Philologie og Pædagogik. 2. Aarg. Kbh. 1860—61.
- Trap, I. P., Statistisk-topographisk Beskrivelse af Kongeriget Danmark. 12 H. Kbh. 1860.
- Grundtegninger af Kjøbstæderne m. m. 13—20 H. Kbh. 1860.
- † Trier, F., Om den typhoide Febers Udbredning og Oprindelse i Kjøbenhavn i Aarene 1842—58. Kbh. 1860. (Doctordisp.)
- Ugeskrift, Evangelisk. 2 Række. Udg. af I. R. Stochholm. 1860, 1—2 B. Kbh.
- Ukert, F. A., Ueber Dämonen, Heroen u. Genien. Berlin 1850.
- Videnskabernes Selskabs historiske og filosofiske Afhandlinger. 1—7 D. Kbh. 1823—45.
- Voigt, G., Die Wiederbelebung d. class. Alterthums. Berlin 1859.
- Worsaae, J. J. A., Kong Christian den Femtes Testamenter som Tillæg til Kongeloven. Kbh. 1860.
- Voss, I. H., Antisymbolik. 1—2 Th. Stuttgart 1824—26.

Desuden har Bibliotheket modtaget Programmer fra de danske og slesvigske lærde Skoler og høiere Realskoler samt fra de holstenske Gymnasier for 1860 og fra de norske lærde og Real-Skoler for 1859.

2. Discipelbibliotheket

har i dette Aar modtaget følgende Tilvæxt:

- Aftenlæsning, et underholdende Maanedsskrift. 1—2 B. Kbh. 1860—61.
- Andersen, H. C., Nye Eventyr og Historier. Anden Række. Kbh. 1861.
- Archiv f. Natur, Kunst, Wissenschaft u. Leben. Braunschweig 1843—54.
- Bjørnson, Bjørnstjerne, Smaastykker. Bergen 1860.
- Blandinger, udg. af Folkeskriftselskabet. Haderslev 1861.
- Borring, L. S., Museum for morende og belærende Underholdning. 1. Aarg. 2 B. 2. Aarg. 1—2 B. Kbh.

- Claudius, M., Udvalgte Skrifter, fordanskede ved C. H. Thurah. Kbh. 1860.
- Erslev, E., Jordkloden og Mennesket. Kbh. 1859—60.
- Etlar, Carit, Hr. Lauge med den tunge Haand. Kbh. 1861.
- Fibiger, C., Lyset og dets Egenskaber. Haderslev 1860.
- Flinch, Almanak for 1861. Kbh.
- Goldschmidt, M., Blandede Skrifter. 4 B. Kbh. 1860.
- Grundtvig, S., Danske Folkeminder. Kbh. 1861.
- Hammerich, F., Danmark under Adelsvælden. 4 B. 3 H. Haderslev 1860.
- Humboldt, A. v., Reiser i det europæiske og asiatiske Rusland. Kbh. 1856.
- Hævn, En, Folke-Comedie. Kbh. 1861.
- I., En ung Piges Historie. Kbh. 1861.
- Marckmann, I. V., Danskhedens tidligere Skjæbne i Slesvig. 2 H. Haderslev 1860.
- Menzel, C. A., Die Kunstwerke vom Alterthum bis auf die Gegenwart. 28—30. H. Triest 1858.
- Meyers Universum. 5 B. 12 H. u. 6—8 B. Hildburghausen 1860—61.
- Rosenhoff, C., Danmarks illustrerede Almanak for 1861. Kbh.
- Scribe og Legouvé, Qvindens Vaaben, Lystspil, overs. af L. L. Høedt. Kbh. 1860.
- Tidsskrift for populære Fremstillinger af Naturvidenskaben. 2. Række. 2—3. B. Kbh. 1860.
- Udvalgte Fortællinger af Christianiapostens Feuilleten. I—II. Christiania og Kbh. 1860.
- Vallø, V., Grønland. Haderslev 1861.
- Weis, C., Verdenshistorie for Børn. Kbh. 1860.
- Worsaae, J. J. A., Om Danmarks tidligste Bebyggelse. Kbh. 1861.

 Indtægt.

Beholdning fra forrige Aar	8 Rd. 13 Sk.
Bidrag af Deltagerne	72 - 40 -
	<hr/>
	ialt 80 Rd. 53 Sk.

Udgift.

Indkjøbte Bøger	69 Rd. 86 Sk.
	<hr/>
	Beholdning 10 Rd. 63 Sk.

3. Den naturhistoriske Samling.

Siden den i Programmet for 1854 meddelte For- tegnelse er Samlingen bleven forøget med følgende Gjenstande af hvilke de med * betegnede ere for- ærede til Skolen; de øvrige ere indkøbte fra Uni- versitetets zoologiske Museum.

A. Zoologi.

1. Pattedyr.

Skelettet af en Abe (*Scmnopithecus Maurus*).

Cranier af en Grævling, *en Hest, *et Vildsvin og *en Delphin.

*Skindet af en Lækat.

*En udstoppet *Vesperugo noctula*.

*Et Elsdyrhorn (fundet i en Mergelgrav).

2. Fugle.

Udstoppede: **Falco lithofalco*, **Strix brachyotus*, **Lanius collurio*, **Turdus musicus*, **Corvus monedula*, *Pica caudata*, *Sylvia rubecula*, *Fringilla coelebs*, *F. carduelis*, *Coccothraustes vul- garis*, *Sitta europæa*, **Picus major*, **Cuculus canorus*, *Co- lumba palumbus*, **Coturnix dactylisonans*, **Charadrius hiati- cula*, **Ardea stellaris*, **Tringa maritima*, **Fulica atra*, **Puf- finus arcticus*.

3. Krybdyr.

I Spiritus: **Triton punctatus*, **T. cristatus*.

4. Fisk.

I Spiritus: **Trachinus Draco*, **Trigla gurnardus*, **Gobio fluvia- tilis*, **Osmerus eperlanus*, **Syngnathus typhle*.

C. Mineralogi.

En Samling Forsteninger, ialt 100 Nummere.

V. Skolebeneficier og Legater.

Ifølge Rectors Indstilling have Skolens almin- delige Beneficier for dette Skoleaar af Ministeriet været saaledes fordelte:

1. Høieste Stipendium 50 Rd.: 1. L. Arntzen. 2. G. P. H. Borch.

2. Mellemste Stipendium 35 Rdlr.: 1. H. H. V. Jensen. 2. H. A. Møller. 3. F. V. Grønner. 4. H. G. S. Sabroe. 5. H. A. I. Jensen.

3. Laveste Stipendium 20 Rdlr.: 1. J. C. Federspiel. 2. J. H. Leunbach. 3. C. E. Jensen. 4. H. C. Møller. 5. L. P. Fabricius. 6. P. S. Christensen. 7. M. C. Nielsen.

4. Fri Undervisning: 1. L. T. Mygind. 2. J. Paludan. 3. T. C. F. Møller. 4. H. F. Paludan. 5. C. E. Paludan. 6. P. Th. Sveistrup. 7. H. A. Rosendahl. 8. H. E. J. Mylord. 9. A. V. Kruse. 10. J. R. J. Rasmussen. 11. J. M. Kirkeby. 12. N. F. Stegmann. 13. H. I. Cohn. 14. Z. Cohn. 15. P. T. Madsen. 16. A. H. v. Essen. 17. M. J. Cohn. 18. V. A. Bruuu. 19. J. C. A. Christensen.

Det Davidsenske Legat, 2 Portioner paa 10 Rd. hver, tillagdes Disciplene L. Arntzen og G. P. H. Borch.

Af det Flensborgske Legat tilkjendtes, overensstemmende med Fundatsen, efter fuldendt Aarsprøve 1860 efternævnte Disciple de vedføiede Flidsbelønninger:

J. Leunbach: Wilsters Oversættelse af Odysseen og Flaxmanns Omrids til Iliaden og Odysseen

P. Tommerup: Meinerts Naturen og Menne-
skelivet.

A. Gjellerup: Holbergs Comedier i eet Bind.

J. M. Secher: Oehlenschlägers Digterværker i
eet Bind.

H. H. L. Seligmann: Wilsters Oversættelse af
Iliaden og Flaxmanns Omrids til Iliaden og Odysseen.

P. Svestrup: Holbergs Comedier i eet Bind.

J. R. J. Rasmussen: W. Scotts Ivanhoe, overs.
af Boye.

M. Cohn: Holbergs Comedier i eet Bind.

Af Stipendieoverskuds-fonden er tillagt tre
af Skolens forhenværende Disciple, Stud. jur. G. C.
P. L. de Fontenay, Stud. med. C. C. Ekeroth
og Stud. theol. T. Petersen, en Understøttelse af
60 Rdlr. hver.

VI. Udtog af Skolens Regnskaber.

for Aaret fra 1ste August 1860 til 31te Marts 1861.

A. Den egentlige Skolekasse.

Indtægt.

	Rd.	Sk.
1. Renter af Skolens Kapitalformue	114	"
2. Jordebogsindtægter	1,688	91 ¹ / ₂
3. Indtægt af Kirker	100	"
4. Samtlige Skolecontingenter	3,595	80
5. Bidrag fra Stipendieoverskuds-fonden	600	"
6. Indtægt af Svanes Legat	775	"
7. Tilskud af den almindelige Skolefond	9,990	"
8. Ifølge Decision til Regnskabet for 1859—60 . .	2	48

Summa Indtægt 16,866 27¹/₂

Udgifter.

	Rd.	Sk.	Rd.	Sk.
1. a. Gager til Lærerne	11,283	"		
b. Overlærernes og Adjuncternes Andel i Skolepengene	312	9 $\frac{1}{2}$		
c. Pedellens Løn	142	"	11,737	9 $\frac{1}{2}$
2. Timeundervisning			940	42
3. Pensioner			516	64
4. Tilskud til Bibliothek og videnskabelige Appa- rater			350	"
5. a. Bygningernes Vedligeholdelse	335	95		
b. Bygningernes Hovedreparation	159	"		
c. Leieudgift for Badelocale . .	10	"		
d. Inventariets Vedligeholdelse . .	103	14	608	13
6. a. Brændselsfornödenheder . . .	297	"		
b. Belysningsfornödenheder . . .	60	82 $\frac{1}{2}$	357	82 $\frac{1}{2}$
7. Skatter og Afgifter			294	27 $\frac{1}{2}$
8. Regnskabsføringen			300	"
9. Forskjellige løbende Udgifter:				
a. Skoleopvartning	20	"		
b. Rengjøring	99	56		
c. Porto, Protokoller, Skrivema- terialier, Afskrivning	82	76		
d. Programmer og Skolehøitide- ligheder	93	80		
e. Andre Udgifter	32	8	328	28
10. Underbalance ifølge Continuationsregnskabet for 1859—60			102	43
	Summa Udgift		15,535	21 $\frac{1}{2}$
	Beholdning		1,331	6
	Balance		16,866	27 $\frac{1}{2}$

B. Legaterne til Skolens Bibliothek.

Indtægt.

1. Renter af en Statsobligation	"	48
2. Jordleie	70	"
3. Teilmanns Legat	20	"
4. Skolekassens Tilskud	350	"
Summa Indtægt	440	48

Udgift.

	Rd.	Sk.
1. Underbalance fra forrige Aar	114	3 $\frac{1}{2}$
2. Indkjøbte Bøger og disses Indbinding	394	40
3. Den naturhistoriske Samlings Vedligeholdelse	9	31
	<u>Summa Udgift</u>	<u>517 74$\frac{1}{2}$</u>
Sammenholdes hermed Indtægten	440	48
fremkommer en Underbalance af	<u>77</u>	<u>26$\frac{1}{2}$</u>

C. Flensborgs Legat.

Indtægt.

1. Rente af en Statsobligation	"	48
2. Jordleie	64	"
	<u>Summa Indtægt</u>	<u>64 48</u>

Udgift.

1. Underbalance fra forrige Aar	8	84 $\frac{1}{2}$
2. Indkjøbte Bøger og disses Indbinding	52	59
	<u>Summa Udgift</u>	<u>61 47$\frac{1}{2}$</u>
	Beholdning	3 $\frac{1}{2}$
	<u>Balance</u>	<u>64 48</u>

D. Stipendiefonden.

Ingtægt.

Renter af Fondens Kapitalforme	463	77
--	-----	----

Udgift.

1. Oplagte og udbetalte Stipendier	345	"
2. Overført i Stipendieoverskuds-fonden	118	77
	<u>Summa Udgift</u>	<u>463 77</u>

E. Stipendieoverskudsfonden.

Indtægt.

	Rd.	Sk.
1. Beholdning efter forrige Aars Regnskab	1,148	88
2. Renter af Fondens Kapitalformue	1,295	40
3. Kornindtægter	516	15
4. Hanning Sogns Tiendeafgift for 1859	6	"
5. Andel af Svanek Legat	387	48
6. Davidsens Legat	20	"
7. Afgiften fra Hansted Hospital for 1859	251	54
8. Oplagte Renter	285	"
9. Stipendiefondens Overskud	118	77
10. Renter af Oplagspenge	219	61
	<u>Summa Indtægt</u>	<u>4,248 95</u>

Udgift.

1. Skatter	3	70
2. Bidrag til to Enker i Horsens By	40	"
3. Davidsens Legat til to Disciple	20	"
4. Liqvideret i Tebstrup Byes Tiende	2	57
5. Regnskabsprocenter	60	38 ¹ / ₂
6. Udbetalte Stipendier	435	"
7. Afgivet til Skolekassen	600	"
8. Extraordinaire Understøttelser	180	"
9. Udlaant Kapital	1,800	"
10. Renterestance	140	"
	<u>Summa Udgift</u>	<u>3,281 69¹/₂</u>
	Beholdning	62 56 ¹ / ₂
	<u>Balance</u>	<u>4,248 95</u>

Aarsprøven og Afgangsprøven 1861

afholdes i følgende Orden:

I. Den skriftlige Prøve.

Tirsdagen den 25de Juni.

9—1. VII. Latinsk Version. 4—8. VII. Geometri.

Onsdagen den 26de Juni.

9—1. VII. Dansk Stil. 4—8. VII. Latinsk Stil.

Torsdagen den 27de Juni.

9—1. VII. Arithmetik. 4—8. VI. Tydsk Stil.

Tirsdagen den 9de Juli.

8—11. III. Dansk Stil. 8—12. VI. Latinsk Stil.

8—10 $\frac{1}{2}$. V. Mathematik. 8—10 $\frac{1}{2}$. I. Tydsk Version.

IV. Mathematik. 10 $\frac{1}{2}$ —1. V. Tydsk Stil.

IV. Tydsk Stil.

3—7. VI. Dansk Stil. 3—5 $\frac{1}{2}$. III. Tydsk Stil.

V. Dansk Stil. II. Tydsk Version.

3—6. IV. Latinsk Stil. I. Dansk Stil.

Onsdagen den 10de Juli.

8—11. V. Latinsk Version. 8—10 $\frac{1}{2}$. VI. Mathematik.

8—10 $\frac{1}{2}$. V. IV. Regning. 8—11. IV. Latinsk Vers.

10 $\frac{1}{2}$ —1. V. IV. III. Eng. St. 8—10 $\frac{1}{2}$. II. Dansk Stil.

8—11. III. Lat. St. og Vers. I. Regning.

3—6. VI. Latinsk Version. 3—6 $\frac{1}{2}$. IV. Dansk Stil.

V. Latinsk Stil. 3—5 $\frac{1}{2}$. II. Regning.

III. Regning.

II. Den mundtlige Prøve.**Tirsdagen den 9de Juli.**

Syngestuen.

Syngestuen.

- 9—11. II, A. Dansk. 3—5½. VII, B. Mathematik.
 11—1. II, B. Dansk.

Onsdagen den 10de Juli.

Syngestuen.

Syngestuen.

- 9—11. VII, A. Historie. 3—6. I. Tydsk.

Torsdagen den 11te Juli.

Syngestuen.

8de Læsestue.

- 9—11. II, A. Fransk. 9—10½. VII, B. Naturlære.

- 11—1. VI. Latin. 10½—1. IV. Græsk.

- 4—7. I. Historie. 4—7. III. Historie.

6te Læsestue.

5te Læsestue.

- 9—11. II, B. Tydsk. 4—6. V. Geographi.

- 11—1. V. Naturhistorie.

- 4—5½. VI. Religion.

Fredagen den 12te Juli.

Syngestuen.

8de Læsestue.

- 9—11½. VII, B. Latin. 3—5. II, B. Fransk.

- 3—6. I. Geographi. 5—7. II, A. Tydsk.

6te Læsestue.

5te Læsestue.

- 9—11. VI. Historie. 9—12. III. Tydsk.

- 3—5½. IV. Naturhistorie. 5—7. V. Fransk.

Løverdagen den 13de Juli.

Syngestuen.

8de Læsestue.

- 9—11½. IV. Latin. 9—11. VI. Naturhistorie.

- 4—7. III. Latin. 11—1½. VII, A. Mathematik.

- 3—4½. VII, A. Naturlære.

- 4½—7. IV. Geographi.

6te Læsestue.

5te Læsestue.

- 9—12. I. Dansk. 9—11. II, B. Religion.

- 3—5. VII, B. Historie. 11—1. II, A. Religion.

- 5—7. V. Tydsk.

Mandagen den 15de Juli.

Syngestuen.	8de Læsestue.
9—11½. VII, A. Latin.	9—11. VI. Geographi.
11½—1. VII, B. Religion.	11—1. IV. Arithmetik.
3—5½. V. Latin.	3—5. II, A. Historie.
	5—7. IV. Geometri.
	6te Læsestue.
	9—11. II, B. Historie.
	3—6. III. Naturhistorie.

Tirsdagen den 16de Juli.

Syngestuen.	8de Læsestue.
9—11. VI. Fransk.	9—11. II, A. Geographi.
11—1. VII, B. Græsk.	11—1. II. B. Geographi.
3—6. I. Naturhistorie.	3—5½. V. Græsk.
	6te Læsestue.
	9—11½. IV. Historie.
	3—6. III. Religion.

Onsdagen den 17de Juli.

Syngestuen.	8de Læsestue.
9—10½. VII, A. Religion.	9—12. V. Mathematik.
11—1. VI, Tydsk.	3—5½. IV. Fransk.
3—6. I. Religion.	
	6te Læsestue.
	9—12. III. Geographi.
	5—7. V. IV. III. Engelsk.

Torsdagen den 18de Juli

Syngestuen.	8de Læsestue.
9—11. VII, A. Græsk.	9—11½. V, Historie.
3—5. II, A. Naturhistorie.	3—6. III. Dansk.
5—7. II, B. Naturhistorie.	
	6te Læsestue.
	9—11½. IV. Religion.
	3—5. VI. Græsk.
	6—7. VII. Hebraisk.

Fredagen den 19de Juli.

Syngestuen.	8de Læsestue.
9—12. VI. Matematik.	9—11. V. Religion
6te Læsestue.	5te Læsestue.
9—12. III. Fransk.	9—11½ IV. Tydsk.

Löverdagen den 13de Juli Eftermiddag Kl. 7—8 afholdes Sangprøven.

Löverdagen den 20de Juli om Formiddagen Kl. 9 prøves de til Optagelse i Skolen anmeldte Disciple.

Mandagen den 22de Juli om Formiddagen Kl. 11 bekjendtgjøres Prøvernes Udfald, hvorefter Sommerferien tager sin Begyndelse.

Fredagen den 23de August Kl. 8 begynder Undervisningen i det nye Skoleaar.

Til at overvære de mundtlige Prøver indbydes herved Disciplenes Fædre og Foresatte samt Enhver, der interesserer sig for Skolens Virksomhed.
